

Kunskapsöversikt

2015:2

Politiska remitteringar

Politiska remitteringar

en kunskapsöversikt

Emma Lundgren Jörum & Åsa Lundgren

2015:2

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

**Delegationen för
Migrationsstudier
Ju 2013:17**

Delmi kunskapsöversikt nr: 2015:2

Beställning: www.delmi.se

E-post: ju.delmi@regeringskansliet.se

Förord

Internationella migranter bidrar på flera olika sätt till utvecklingen i sina ursprungsländer. Både forskning och internationellt samarbete har under det senaste decenniet uppmärksammat vikten av finansiella remitteringar, pengar som migranter överför till släktingar i hemlandet. Dessa medel utgör ofta en ytterst viktig inkomstkälla, både för individerna och för de omgivande samhällena. Det finns även andra typer av överföringar av resurser från migranter som bara på senare tid rönt uppmärksamhet. Med ”politiska remitteringar” avses normer, erfarenheter, kunskaper, eller pengaflöden som bidrar till politiska förändringsprocesser såsom demokratisering eller ökad jämställdhet.

Med denna kunskapsöversikt vill Delmi bidra till att öka intresset för förändringsprocesser i migranternas ursprungsländer och hur dessa påverkas av politiska remitteringar. Trots att den befintliga forskningen är begränsad kan författarna Emma Lundgren Jörum och Åsa Lundgren tydligt visa att politiska remitteringar förtjänar större uppmärksamhet. Genom en noggrann genomgång av befintlig internationell forskningslitteratur har Lundgren Jörum och Lundgren bland annat funnit att normöverföringar från migranter eller diasporor kan påverka den politiska utvecklingen i en mer demokratisk riktning och mot en konsolidering av demokratin i utvecklingsländer. Inte bara positiva utan också negativa impulser, präglad av radikaliserings eller extrema politiska inställningar, kan dock överföras mellan länder. Finansiella remitteringar kan bidra till fredsprocesser men också motverka dem eller till och med underblåsa konflikter.

Kunskapsöversikten diskuterar olika faktorer som har betydelse för migranternas möjligheter att genom politiska remitteringar engagera sig i ursprungsländernas utveckling. Dessa faktorer kan ligga i migranternas egna resurser och kunskaper såväl som i ursprungsstaternas och mottagarstatens strukturer och intressen. Mycket tyder på att migranternas integration i det omgivande samhället i mottagarstaten spelar en viktig roll, inte bara för överföringarnas omfattning utan också för vilka normer och erfarenheter som remitteras.

Rapporten är skriven av Emma Lundgren Jörum och Åsa Lundgren, båda forskare i statsvetenskap vid Uppsala universitet. Arbetet med denna kunskapsöversikt har följts av Annika Sundén, ledamot i Delmis styrelse och chefsekonom på Sida. Som brukligt i Delmi-sammanhang ansvarar författarna själva för innehåll, slutsatser och rekommendationer i rapporten. Resultat och slutsatser från denna kunskapsöversikt presenterades och diskuterades vid ett seminarium på Sida i Stockholm den 17 februari 2015.

Det är vår förhoppning att rapporten utgör en inspirationskälla för framtida forskning och diskussion om diasporagrupper, migration och remitteringar. Kunskapsöversikten är den första inom Delmis tema-område Global migration och utveckling.

Stockholm i maj 2015

Joakim Palme,
Ordförande Delmi

Kristof Tamas,
Kanslichef Delmi

Sammanfattning

Migration ses idag inte längre som främst en enkelriktad process där individer lämnar sitt ursprungsland, bosätter sig i ett annat och assimileras in i ett nytt samhälle. Oavsett migrationskäl upprätthåller de flesta migranter och deras efterkommande på olika sätt kontakt med sin ursprungsstat. Många återvänder dessutom efter en längre eller kortare period utomlands, eller rör sig regelbundet fram och tillbaka mellan två eller flera länder. Detta gör att migranter och diasporamedlemmar i ökande grad ses som potentiellt viktiga aktörer när det gäller förändringsprocesser i ursprungsstaten. Både internationella aktörer och enskilda mottagar- och ursprungsstater har därför initierat program där migranternas och diasporors deltagande uppmuntras i förhoppningen att detta skall kunna bidra till olika typer av utveckling.

Inom ramen för forskningen om migration och utveckling har remitteringar diskuterats flitigt. Detta begrepp används för att beskriva migranternas möjliga bidrag till sina ursprungsstater. Dominerande inom denna diskurs har finansiella remitteringar varit, och det är också denna typ av bidrag som forskningen hittills ägnat sig mest åt. Men även andra typer av remitteringar, såsom sociala och politiska har sedan slutet av 1990-talet fått mer uppmärksamhet.

Denna kunskapsöversikt fokuserar på forskning om politiska remitteringar. Intresset för denna typ av remitteringar har under senare år ökat, och de studier som genomförts kan sägas utgöra en tredje ”våg” i remitteringsforskningen där den första – och mest utbredda – ägnas åt finansiella remitteringar och den andra åt sociala sådana.

I policydokument och forskning om politiska remitteringar antas migranter och diasporamedlemmar kunna påverka politiska skeenden i ursprungsstaten. Migranter och diasporagrupper antas exempelvis kunna bidra genom kunskaper och erfarenheter som inhämtats i mottagarstaten. Vidare förväntas migranter och diasporagrupper med ursprung i icke-demokratiska stater socialiseras in i nya normer och värderingar när de lever i demokratiska mottagarstater. Dessa nya normer och värderingar antas sedan kunna föras vidare till ursprungsstaterna via kontakter med familj och vänner eller genom att migranten/diasporamedlemmen återvänder och bosätter sig i sin ursprungsstat. Denna typ av normspridning skulle då kunna underlätta både en demokratisering och, i ett senare skede, en konsolidering av demokratin.

Migranter och diasporagrupper skulle även kunna utöva politisk påverkan i sina ursprungsstater genom riktade finansiella remitteringar. De skulle också, genom kunskaper och erfarenheter, kunna bidra både till fredsprocesser och till en mer långsiktig fredsbyggnad efter exempelvis ett inbördeskrig.

Denna kunskapsöversikt visar dock att det ännu till stor del saknas empirisk forskning för att underbygga antaganden och förväntningar kring de politiska remitteringarnas olika effekter. Forskningen och intresset för den här typen av remitteringar är visserligen relativt nytt, men det är också ett relativt komplicerat ämne att studera. Dels är det metodologiskt svårt att isolera vad som faktiskt är en effekt av diasporans/migranternas ageranden och vad som är en effekt av annat som kanske pågår samtidigt. Dessutom är det rimligt att anta att många effekter inte blir synliga omedelbart utan kan skönjas först efter många år.

Den huvudsakliga slutsats som går att dra av den forskning som diskuteras i denna kunskapsöversikt är att de politiska effekterna av diasporagrupper och migranternas ageranden är starkt kontextberoende. Generella slutsatser utöver denna kan ännu inte dras. Effekter är ofta svåra att mäta i samhällsvetenskaplig forskning. Så är fallet också vad gäller effekter av diasporagrupper ageranden i sina ursprungsstater men för en utomstående aktör som önskar samarbeta med eller involvera migranter eller diasporamedlemmar i en förändringsprocess i ursprungsstaten är kausalsambanden möjligtvis av mindre vikt. Fokus kan istället läggas på att alla involverade aktörer arbetar för samma mål. Icke desto mindre är det då viktigt att veta vad som avgör en specifik diasporas möjligheter att bidra konstruktivt.

Författarna till kunskapsöversikten landar i en rad intressanta slutsatser om framtida forskning och policyutveckling. För svenska beslutsfattare skulle det vara intressant med en bredare studie om relevanta diasporagrupper i Sverige och deras önskan och möjligheter att agera i förhållande till sina ursprungsstater. Studier skulle också kunna fokusera på projekt där svenska diasporagrupper antingen är drivande eller involverade. Utifrån ett policyperspektiv skulle också bredare forskning om radikaliserings inom diasporagrupper samt dess orsaker och effekter vara till nytta.

Summary

Contemporary migration is not any more perceived as a one-way process in which individuals leave their countries of origin, take residence in another country and assimilate into a new society. Rather, migrants often keep links to their home countries, and many return after a shorter or longer stay abroad, or circulate on a regular basis between two or more countries. As a result, migrants and diasporas are increasingly recognised as potentially important actors of change in their home regions, and both international organisations and individual countries have initiated programmes to encourage migrants and diasporas to get involved in, and contribute to, developments in their countries of origin.

In social research about the relationship between migration and development, remittances have received much attention. The term “remittances” is used to describe different types of transfers by migrants to their countries of origin. Within this field of study, the predominant discourse has so far dealt with financial remittances. But also other types of transfers, such as social and political remittances, have increasingly been a topic for research since the end of the 1990ies.

This knowledge review focuses on research about political remittances. The topicality of this type of remittances has increased throughout recent years, and studies that have been conducted can be described as a “third wave” of research on remittances, after financial and social remittances.

In a number of policy-documents and research literature on political remittances, it is assumed that migrants and diasporas can make an impact on developments in their countries of origin. They may, for example, contribute knowledge and experiences that they have gained in their countries of destination. Another assumption is that migrants from non-democratic states familiarise with different norms and values when they take residence in more democratic countries. Such norms and values may then be transferred back to their countries of origin through family members and relatives, or by the migrants themselves when they return and re-integrate in their home society. This kind of transfer of values may then facilitate processes of democratisation or, at a later stage, a consolidation of democratic principles. Migrants and diaspora groups can even affect political developments in their countries of origin through targeted financial remittances. Last but not least, transfers of experiences and knowledge can feed into peace processes and peace-building after conflicts and crises.

This knowledge review shows, however, that there is very little empirical research that actually substantiate such assumptions and expectations regarding potential effects of political remittances. Among researchers, the interest for this type of remittances is still relatively new. It also represents a topic that is complicated and challenging to study. First, it is methodologically difficult to determine whether a specific event is a result of a diaspora's action, or of other developments that occur at the same time. Second, it is quite likely that many results of migrants' actions are not instantly visible – they may only reveal themselves after a long time.

The main conclusion which can be drawn from the literature that has been discussed in this knowledge review is that the effects of political remittances from migrants and diasporas are strongly dependent on the contexts in which they occur. It is yet too early to draw any further conclusions of a general nature. It is often very challenging for social research to establish causal links and to measure the effects of certain actions. This also applies for diasporas' involvements in developments in their home regions. Nonetheless, for national or international actors that intend to co-operate with migrants and diasporas, and to encourage them to engage in processes of change in their countries of origin, the existence or not of any causal relationships may be of minor relevance. They may be more interested in getting all involved actors to work for the same goal, and in such contexts it is crucial to know the factors that are decisive for diasporas' capability to make substantial contributions.

The authors of this knowledge review draw a number of interesting conclusions regarding future research and policy-making. For Swedish policymakers, a broader study on relevant diasporas in Sweden and their ambitions and possibilities regarding any involvement in developments in their countries of origin would certainly be highly interesting. Other relevant study topics could focus on Swedish development co-operation projects in which diaspora groups have been involved. From a policy perspective, broader research on radicalisation among diasporas and its causes and consequences could also be of great use.

Innehåll

1. Inledning	1
2. Bakgrund.....	3
3. Kunskapsöversiktens innehåll	5
4. Normdiffusion	7
Förändringar i migranternas normer.....	7
Migration och politiska institutioner	12
Demokratisering.....	13
Instrument och kanaler	15
Radikalisering.....	16
Påverkar nya normer valdeltagandet i ursprungsstaten?.....	18
5. Finansiella remitteringar	23
Remitteringar som försvårar demokratisering	24
Remitteringar som underlättar demokratisering.....	26
6. I krig och fred	31
Diasporors roll i ursprungslandet.....	31
Diasporor som en del av problemet.....	32
... eller en del av lösningen?.....	34
7. Sammanfattning och slutsatser	39
Kunskapsöversikten	39
Framtida forskning och policyutveckling	44
8. Referenser	47

1. Inledning

I vår allt mer globaliserade värld står det sedan länge klart att migration är ett fenomen som inte bara påverkar mottagarstaten. Även migranternas ursprungsstater påverkas på olika sätt. Migration ses därför inte längre främst som en process där individer lämnar sitt ursprungsland, bosätter sig i ett annat och assimileras in i ett nytt samhälle.

Detta kan visserligen vara en korrekt beskrivning för vissa migranter men för de allra flesta ser verkligheten annorlunda ut. Oavsett skäl att lämna sin ursprungsstat behåller de flesta migranter och deras efterkommande på olika sätt kontakt med denna (Basch et al 1993, Morawska 2003, Al-Ali & Koser 2005, Vertovec 2009). Många återvänder dessutom till sina ursprungsstater efter en längre eller kortare period utomlands (Cassarino 2004).

De kontakter som upprätthålls med ursprungsstaten och det faktum att många återvänder gör att migranter och diasporamedlemmar i ökande grad ses som potentiellt viktiga aktörer när det gäller förändringsprocesser i ursprungsstaten. Både internationella aktörer såsom Förenta Nationerna, Europeiska Unionen och Afrikanska Unionen och enskilda mottagar- och ursprungsstater har initierat specifika program där migranternas och diasporors¹ deltagande uppmuntras och underlättas i förhoppningen att detta skall kunna bidra till olika typer av utveckling. Diasporamedlemmar och migranter inkluderas vidare ofta som part eller medlare i fredsprocesser i ursprungsstater.

Denna kunskapsöversikt syftar till att redogöra för den ännu begränsade forskning som ägnats åt de politiska förändringsprocesser migranter och diasporor bidrar till och som inom forskning och policylitteratur ofta kallas ”politiska remitteringar”.

Slutnoter

- ¹ Inom diasporaforskningen debatteras begreppet ”diaspora” och vilka grupper som innefattas i det. I denna kunskapsöversikt används begreppet så som det används i policydokument och inom den bredare migrationsforskningen, d.v.s. som en grupp personer med gemensamt ursprung som lever utanför sin ursprungsstat och som över tid upprätthållit både en gemensam identitet och band till sin ursprungsstat (som kan vara både självständiga stater eller delar av nu självständiga stater). Diasporor är ofta heterogena och kan bestå av flera olika undergrupper. Ordet ”migrant” använder vi ibland överlappande med diasporamedlem och ibland för att beteckna personer som under kortare tidsperioder uppehåller sig utomlands, t ex på tidsbegränsade anställningskontrakt. ”Ursprungsstat” betecknar den stat diasporor och migranter har sitt ursprung i och ”mottagarstat” är den stat migrationen skett till, oavsett om det är de själva eller tidigare generationer som lämnat ursprungsstaten. I detta ligger ingen värdering och har inget att göra med vilken stat migranter och diasporamedlemmar betraktar som sitt hemland.

2. Bakgrund

Remitteringar är ett begrepp som ofta används när migranternas möjliga bidrag till sina ursprungsstater diskuteras. Dominerande inom denna diskurs har finansiella remitteringar varit, d.v.s. de pengar och motsvarande ekonomiska medel som överförs till ursprungsländerna. Det är också denna typ av bidrag forskningen hittills ägnat sig mest åt. Sedan slutet av 1990-talet har uppmärksamhet också ägnats åt andra typer av remitteringar – ofta svårare att mäta och därmed undersöka. Sedan Levitt 1998 myntade begreppet ”sociala remitteringar” har framför allt antropologiska och sociologiska studier visat att migranter som lever länge i en mottagarstat kan socialiseras till omgivningens sociala normer och värderingar.

Dessa normer och värderingar kan sedan överföras till ursprungsstaten genom vad som ofta kallas ”normdiffusion” (normspridning). Sådana nya normer kan innefatta allt från ny musiksmak och sätt att klä sig till nya idéer om antalet barn en familj bör ha (t.ex. Levitt 1998, Fargues 2006, Wong 2006, Levitt & Lamba-Nieves 2010).

Till denna mer svärmätta typ av remitteringar hör också idén att migranter som med nya kunskaper och erfarenheter återvänder hem kan förvandla en sk ”brain drain”-process till ”brain gain”. Högutbildade migranter kan då genom kunskaper och ny teknik inom medicin, ingenjörskonst, administration etc bidra till utveckling i ursprungsstaten. Den utvärderande forskning som gjorts inom detta område har pekat på både möjligheter och brister i detta sätt att se på sambandet mellan migration och utveckling (Brinkenhoff 2008, Åkesson 2011, Shindo 2012, Akbar Zaidi 2013).

Sedan 2000-talet har ytterligare ett begrepp dykt upp inom remitteringsforskningen, nämligen ”politiska remitteringar”. Dessa kan anta olika former. Dels kan de betraktas som en sub-kategori av sociala remitteringar och handlar då om socialisering och överföring av nya normer och beteenden till ursprungsstaten. Dock är man här specifikt intresserad av socialisering till *politiska* normer och beteenden. Tanken är då att många migranter genom socialisering och deltagande i välfungerande demokratiska samhällen kommer att tillägna sig värderingar och färdigheter som de, genom olika kanaler, kan överföra till sina ursprungsstater genom normdiffusion (Pérez-Armendáriz & Crow 2010:122). Litteraturen om politisk normdiffusion till ursprungsstater antar i nuläget i stort sett utslutande att det är demokratiska normer som överförs men man kan naturligtvis även tänka sig det motsatta: att migranternas normer och värderingar blir mindre demokratiska av migrationserfarenheten.

Vidare kan migranter och diasporor utöva politisk påverkan i sina ursprungsstater genom finansiella remitteringar som får politiska effekter. De kan också genom kunskaper och erfarenheter bidra både till fredsprocesser och ett mer långsiktigt fredsbyggande efter exempelvis ett inbördeskrig. Eller omvänt; bidra till ökad och förlängd konflikt.

3. Kunskapsöversiktens innehåll

När man studerar remitteringar kan man fokusera antingen på de *effekter* olika former av remitteringar får i ursprungsstaterna. En annan möjlighet är att fokusera på *avsikterna* med remitteringarna; är avsikten att bidra till den egna eller samhällets ekonomiska välstånd eller är den att stödja en demokratisk utveckling?

Fokus kan också riktas mot *innehållet* i remitteringarna; är det finansiella och materiella resurser som återförs; är det kunskap och kompetens; eller är det värderingar, idéer och normer, och i så fall vilka värderingar, idéer och normer? Det som är relevant för denna kunskapsöversikt är främst remitteringar som har politiska effekter vare sig remitteringarna i sig består av pengar, normer eller kunskap. Avsikten hos de migranter som remitterar har inte varit relevant för urvalet av litteratur.

Både normer, kunskaper och finansiella resurser som återförs till ursprungsstaten skulle t.ex. kunna stärka de demokratiska förutsättningarna där, vare sig detta var avsikten eller ej. Vidare är det endast mer eller mindre direkta effekter som behandlas i översikten.

Det är exempelvis rimligt att anta att finansiella remitteringar används av mottagarna i migranternas ursprungsstat för att investera i utbildning vilket i sin tur, och på sikt, kan tänkas leda till demokratisk utveckling. Det är dock inte den typen av indirekta effekter som vi har intresserat oss för här. Vi har heller inte intresserat oss för den typ av politisk påverkan som handlar om diasporaaktivism som ägnas åt lobbyverksamhet i syfte att påverka mottagarstatens eller andra aktörers agerande gentemot ursprungsstaten.

Denna kunskapsöversikt kommer att gå igenom den forskning som är relevant för olika typer av politiska remitteringar. Det inledande kapitlet behandlar de studier som undersöker normdiffusion. Detta följs av ett kapitel som behandlar finansiella remitteringar som får politiska effekter. Sedan följer ett kapitel med fokus på studier som avser undersöka diasporors och migranternas bidrag till både väpnad konflikt och fredssträvanden i sina ursprungsstater. Kunskapsöversikten avslutas med en kort sammanfattning av den forskning som innefattats, samt en diskussion om de slutsatser som, baserat på denna, kan dras.

4. Normdiffusion

Tanken att migranter kan bidra till demokratisk utveckling i sina forna hemländer via norm-spridning framförs ofta i litteraturen. Eftersom en stor del av den internationella migrationen sker från mindre till mer demokratiska stater så är det tänkbart att migration kan utgöra en demokratibefrämjande kraft. Idén att migranter socialiseras in i mer demokratiska värderingar som de sedan på olika sätt överför till sina ursprungsländer tycks väcka stora förhoppningar i både policydokument och bland forskare. Dock är det sparsamt med empiriska bevis för att denna typ av demokratisk normöverföring faktiskt äger rum. Det kan bero på att intresset för denna typ av remitteringar är relativt nytt och att det därför gjorts ganska få studier.

Det kan också bero på att det kausala sambandet är svårt att belägga. Det räcker inte med att visa att migranternas egna attityder och beteenden förändras. Det krävs också att det går att fastställa att migranterna *överför* dessa attityder och beteenden till människor i hemlandet. Detta är både tidskrävande och metodologiskt svårt.

Förändringar i migranternas normer

Det finns ändå några undersökningar som på olika sätt försökt pröva förekomsten av normöverföring via migranter. En av de mest ingående är en kvantitativ fallstudie av Pérez-Armendáriz & Crow (2010). De har undersökt om migration förändrar det politiska deltagandet bland mexikaner boende i Mexiko. Studien syftar till att finna ut om migration kan fungera som en motor för demokratisk spridning (diffusion) på individuell nivå, bland vanliga människor. I huvudsak utgörs materialet av en surveyundersökning som författarna utformat. Slutsatsen är att migration verkligen kan överföra politiska värderingar och beteenden från mer demokratiska till mindre demokratiska länder.

Pérez-Armendáriz & Crow identifierar tre olika grupper som direkt eller indirekt har erfarenhet av migration; a) personer som har migrerat och återvänt, b) personer som har familj eller vänner som migrerat och bor utomlands, samt c) personer som bor i kommuner med en omfattande migration.

Parallellt med denna indelning identifierar författarna tre kanaler via vilka attityder och beteende kan spridas från mottagarländer till ursprungsländer. Den första kanalen är

återvändande migranter, den andra är kommunikation mellan migranterna utomlands och deras familjer och vänner i Mexiko och den tredje är de nätverk för informationsutbyte och kommunikation som skapas mellan migranter och icke-migranter i kommuner med stor migration.

Resultatet visar att:

1. Personer som bott utomlands hade mer toleranta attityder än övriga mexikaner. De var också mer kritiska till Mexikos politiska styrelseskick.
2. Även de som hade familj eller vänner utomlands var mer kritiska till den mexikanska demokratis funktionssätt än de som inte hade det.
3. Personer som hade familj och vänner som bodde utomlands var mer politiskt aktiva.
4. Även de som bodde i en kommun med omfattande migration var mer politiskt aktiva än de som bodde i en kommun med mer begränsad förekomst av migration.

Pérez-Armendárizs & Crows slutsats är att deras resultat tydligt pekar mot att migranter är "agents of democratic diffusion". Genom att jämföra de tre ovan nämnda grupperna (personer som återmigrerat, personer som hade familj och vänner som bodde utomlands och personer som bodde i kommuner från vilka många migrerat) med personer som inte hade någon erfarenhet, varken direkt eller indirekt, av migration, kunde de se att migrationserfarenhet hade effekter på migranternas värderingar och att det också skedde en spridning till dem som inte migrerat men som ändå var indirekt berörda av migrationen via familj eller andra nätverk.

Vissa av resultaten talade dock emot hypotesen om demokratisk diffusion. Undersökningen visar att de migranter som återvänt inte var mer politiskt aktiva än andra. Migrationserfarenheten påverkade deras värderingar. Däremot fanns ingen effekt på deras politiska deltagande och det fanns inga belegg för att återvändarna skulle utgöra en kanal för normdiffusion.

Enligt författarna är detta inget förvånande resultat. Direkt erfarenhet av migration ger inte automatiskt upphov till demokratisk diffusion. För att migranter ska kunna sprida demokratiska normer måste de ha kommit i kontakt med mottagarstatens demokratiska kultur och ha en positiv erfarenhet av denna (jämför Rother nedan angående filippinska migranter i Japan). De som återvänder är ofta de migranter som varit mindre framgångsrika. De har inte integrerats och socialiserats på samma sätt som de migranter som permanent bostatt sig i mottagarstaten. Återmigranterna i undersökningen hade i genomsnitt tillbringat

16 månader utomlands. Enligt författarna är denna erfarenhet tillräcklig för att attityderna ska påverkas men inte för att påverka deras politiska beteende. Återvändarnas politiska deltagande efter hemkomsten kan också begränsas av att de tenderar att stigmatiseras och ses som personer som misslyckats utomlands.

Den starkaste kanalen för diffusion, är enligt författarna, den som sker via kommunikation med familj och vänner som lever permanent utomlands. De migranter som inte återvänder utan som stannar i mottagarstaten är mer framgångsrika. De är bättre integrerade i mottagarstaten, deras erfarenheter av demokrati där är mer positiva och deras socialisering mer djupgående. Därmed har de bättre förutsättningar att förmedla starka och positiva erfarenheter av demokrati till sina vänner, familjer och nätverk i ursprungsstaten.

I en studie från 2014 utvecklar Pérez-Armendáriz resonemanget kring det faktum att emigranter som bor utomlands (*émigrés*) har ett starkare inflytande på icke-migranternas politiska värderingar och beteenden än migranter som återvänder (*returnees*). Författaren grundar sin analys på 138 semi-strukturerade intervjuer; 40 med migranter i USA, 31 med återvändare i Mexiko och 67 med icke-migranter i Mexiko.

Hon finner att icke-migranterna uppger att de inte tar till sig de värderingar och beteenden som återvändarna för med sig. Överlag ser icke-migranterna ner på återvändarna. Så många som 70 procent ansåg att återvändarna förde med sig mer problem än fördelar när de flyttade hem. Vare sig återvändarna kom tillbaka för att de blivit deporterade (vilket skulle kunna tolkas som att de misslyckats utomlands) eller om de kom hem efter att lyckosamt ha tjänat ihop betydande besparingar, så verkade icke-migranterna anse att det faktum att de återvänt innebar att de inte vara värda att efterlikna.

Däremot var icke-migranterna villiga, trots det fysiska avståndet, att noggrant överväga och ofta fullt ut anamma de värderingar och beteenden som emigranterna utomlands förmedlade. Icke-migranterna uttryckte både empati med, och stolthet över, de som bodde utomlands. Det sågs som en prestation att kunna etablera sig i USA. Dessutom stärktes de utlandsboendes inflytande genom deras viktiga roll för icke-migranternas välfärd.

Pérez-Armendáriz visar att skillnaderna i inflytande *inte* berodde på att de normer och värderingar som förmedlades av migranterna i USA respektive återmigranterna, skiljde sig åt. Snarare var det positionen som diaspora som gav migranterna i USA ett större inflytande. Pérez-Armendáriz slutsatser talar för att en förutsättning för att en normdiffusion ska äga rum är att migranterna är respekterade och åtnjuter auktoritet bland familj och bekanta därhemma.

Rüland, Kessler och Rother (2010) har studerat sambandet mellan migration och demokratisering i ursprungsstaten med ett empiriskt fokus på Ostasien och på återmigration. De menar att migranter kan agera som "normentreprenörer". Migranter kan, genom att påverka attityder, bidra till demokratisering (2010). Rüland et al. vänder sig dock emot antagandet att det är just liberala, demokratiska normer som sprider sig från länder i Väst till övriga världen. Visserligen menar de att migranter som lever i demokratiskt konsoliderade stater kan exponeras för nya idéer som de genom olika kanaler kan sprida till sina hemländer. Det finns dock ingen automatisk koppling mellan att leva i ett demokratiskt land och de attityder man anammar (se vidare stycket om radikaliserings nedan).

För att närmare undersöka hypotesen om normdiffusion har Rother (2010) genomfört en studie som omfattar 2000 arbetsmigranter från Filippinerna som vistats i olika mottagarstater i Asien. Genom intervjuer har man undersökt om, och i så fall hur, respondenternas attityder har påverkats av migrationserfarenheten.

Studien visar att migranterna, efter att ha återvänt hem, var mer kritiska till Filippinerna. När respondenterna ombads att ranka sitt respektive värd/destinationsland utifrån hur väl de ansåg att det politiska systemet fungerade, svarade 76 procent av de som återvände att regimen i mottagarstaten fungerade "bra" eller "mycket bra".

Bara 10 procent fällde samma positiva omdöme om Filippinerna. Genom att ha en kontrollgrupp som inkluderade personer som var på väg att migrera men som ännu inte åkt iväg kunde man jämföra attityder mellan de som hade migrationserfarenhet och de som inte hade det. I den första gruppen ansåg alltså 10 procent att regimen i Filippinerna presterade "bra" eller "mycket bra" vilket kan jämföras med 25 procent bland de som ännu inte hade migrerat.

När migranterna jämför sin ursprungsstat och sin mottagarstat så faller jämförelsen alltså ut till ursprungsstatens nackdel. Detta framstår som rimligt med tanke på att de flesta arbetsmigranter lämnar sitt hemland på grund av brist på arbete och möjligheter att försörja sig och åker till länder som kan erbjuda arbete och inkomst. Frågan är dock huruvida erfarenhet av migration påverkar, inte bara synen på det politiska systemets effektivitet, utan även de politiska attityderna eller närmare bestämt attityderna till demokrati.

För att undersöka den saken jämfördes stödet för demokrati hos tre olika grupper av migranter; de som varit i Japan (en demokrati), i Saudiarabien (en auktoritär stat) och de som varit i Hong Kong (en icke-demokratisk "stat" som dock tillåter fackföreningar och aktivism). En slutsats var att de som hade arbetat i Japan inte uppvisade något starkare stöd för demokrati än de som varit i Saudiarabien. Hos migranter som bott i demokratiska

Japan uttryckte 59 procent ett starkt stöd för demokrati (d.v.s. de instämde i påståendet "Democracy is always preferable as a political system").

I gruppen som var på väg att migrera till Japan men ännu inte hade erfarenhet av migration var motsvarande stöd 75 procent. Det tycks alltså som om vistelsen i Japan gjorde migranterna mindre positiva till demokrati som politiskt system¹. En tänkbar förklaring till detta kan vara att de flesta som åker till Japan är kvinnor som arbetar som "overseas performing artists" (det är lite oklart vad detta innebär), framför allt på nattklubbar. Rother konstaterar att: "...the shady 'parallel world' of the night-clubs was the primary environment the respondents were exposed to – much more than to the actual challenges and opportunities of a working democracy" (2010:269). En slutsats man därmed kan dra är, återigen, att en vistelse i ett demokratiskt land inte automatiskt leder till att man blir en starkare anhängare av demokrati.

Även bland de migranter som varit i Saudiarabien var stödet för demokrati lågt. I kontrollgruppen (de som tecknat kontrakt för arbete i Saudiarabien men ännu inte åkt) instämde 68 procent i påståendet "Democracy is always preferable as a political system". Bland de som bott i Saudiarabien och återvänt hem var motsvarande siffra 49 procent. Erfarenheten av att leva i en auktoritär stat ledde alltså, i det här fallet, inte heller till mer positiva attityder till demokrati. Rother menar att detta kan vara ett exempel på diffusion av odemokratiska normer. Migranterna som varit i Saudiarabien (vilka, enligt Rother, var de minst pro-demokratiska redan innan de åkte) verkade uppskatta sådant som framstod som fördelar med ett auktoritärt system.

Även om migranterna själva behandlades illa fanns det en slags beundran hos flera av dem för hur regler och lagar upprätthölls i Saudiarabien. Några menade att den saudiska regeringen tog väl hand om sina fattiga medborgare och framhöll att det rådde ett politiskt lugn. De som uppvisade det starkaste stödet för demokrati var migranter som varit i Hong Kong och deras stöd tycktes inte, till skillnad från dem som bott i Saudiarabien eller Japan, försvagas av erfarenhet av migration. Rother tror att detta kan bero på att Hong Kong, trots avsaknaden av demokratiska val, ändå tillåter och har en lång tradition av organisering och aktivism bland migranter. I Hong Kong hade migranterna möjligheter till effektivt deltagande och politisk mobilisering vilket kan ha påverkat attityder till demokrati.

Huvudsakligt fokus i Rother's artikel är på migranternas attityder och inte så mycket på huruvida vissa attityder också ger upphov till politiskt agerande. Rother studerar inte heller huruvida migranterna fungerar som "normspridare".

Migration och politiska institutioner

Pérez-Armendáriz & Crow och Rother har explicit adresserat frågan hur och om migration påverkar migranternas normer. Det finns ett par andra undersökningar som har kommit fram till att det råder ett starkt samband mellan migration och kvalitén på de politiska institutionerna i ursprungslandet men som bara vagt berör frågan om normöverföring (Li & McHale 2009; Docquier et al. 2010, 2011).

Även om det påvisade sambandet mellan migration och politiska institutioners kvalitet är intressant så säger det inte så mycket om vad som kan förklara detta samband. Beläggen för att det är just normöverföring som skulle vara orsaken är generellt sett svaga. Både Li & McHale och Docquier et al. refererar till Spilimbergo (2009) som i en studie har påvisat ett starkt samband mellan migration och demokratisering i ursprungslandet. Spilimbergo har undersökt en specifik kategori av tillfälliga migranter, nämligen studenter. Genom att använda data som löper från 1950 och 50 år framåt och som omfattar samtliga världens stater kan han visa att värdlandets grad av demokrati har en stark påverkan på demokratin i studenternas ursprungsstater och denna påverkan ökade med antalet utlandsstudenter. Spilimbergo kan dock inte slå fast att det är just normöverföring som kan förklara att personer som studerat utomlands bidrar till demokratisering i sina hemländer.

Han tar upp ”dissemination of new ideas” (d.v.s. att utlandsstudenterna för med sig nya idéer hem som de sedan sprider till sin omgivning) som en tänkbar orsak till det samband han påvisat. Men han diskuterar även andra tänkbara förklaringar, t.ex. att utlandsutbildade personer ofta får mycket inflytelserika poster när de kommer tillbaka hem och att de därmed har möjlighet att driva igenom demokratiska reformer. Spilimbergo visar alltså att migration (studier utomlands) kan ge positiva effekter på demokratin i studenternas hemländer. Dock är den kausala mekanismen oklar och vi vet inte om det skett någon normöverföring.

Batista & Vicente (2011) undersöker hypotesen att internationell migrationserfarenhet befrämjar bättre institutioner i ursprungslandet genom att öka efterfrågan på politisk ansvarsskyldighet. Hypotesen undersöks genom att se om det finns ett samband mellan andelen migranter i ett grannskap och förekomsten av krav på ansvarsskyldighet. Undersökningen är konstruerad som ett experiment. Respondenterna, 1066 hushåll i Cap Verde, fick först delta i en survey där de intervjuades om sin syn på korruption.

Efter att intervjun hade genomförts fick deltagarna ett ifyllt och frankerat vykort. På vykortet stod skrivet ett önskemål om att resultatet av korruptionsenkäten skulle offentliggöras i

media. Intervjuaren uppmanade respondenten att posta vykortet och sa att det var mycket viktigt att göra det om man ville möjliggöra för människor att kräva bättre offentlig service. Respondenterna informerades också om att minst 50 procent av deltagarna måste posta vykortet för att resultatet av korruptionsenkäten skulle offentliggöras i nationella media. Resultat visar ett starkt samband mellan andelen migranter i ett grannskap och antalet inskickade vykort.

Batista & Vicente drar slutsatsen att internationell emigration leder till ökade krav på politisk ansvarsskyldighet. De kommer också fram till att det positiva sambandet mellan migration och krav på politisk ansvarsskyldighet är starkare om migrationsdestinationen är en stat med lägre korruptionsnivåer jämfört med om migranterna varit i stater med högre korruption. Den påverkan som återmigranter hade var också större jämfört med effekten av de migranter som bodde utomlands. Detta förklaras med att migranterna kan påverka omgivningen mer när de har återvänt och interagerar med icke-migranter direkt, jämfört med om de är utomlands och bara kan påverka indirekt.

Denna slutsats går stick i stäv med det som Pérez-Armendáriz kommer fram till (se ovan). Batistas & Vicentes undersökning är designad för att undersöka om och hur normer (krav på politisk ansvarsskyldighet) kan överföras från migranter till deras omgivning i ursprungsstaten, men de för ingen explicit diskussion om normdiffusion och de har inga referenser till litteraturen om normdiffusion.

Demokratisering

Morawska (2001) ställer sig frågan om migrationen från Polen, Tjeckien och Ungern efter det kalla krigets slut haft någon påverkan på den demokratiska konsolideringen i dessa stater. Utgångstanken är återigen att migranter från dessa stater, som efter murens fall uppehållit sig i liberala demokratiska stater i väst, skulle kunna ta med sig erfarenheter av ett demokratiskt samhälle hem och på detta sätt bidra till en konsolidering. Hon jämför migrationen efter murens fall med den migration till Nordamerika som ägde rum från dessa tre stater mellan 1880-1914.

Ungefär samma antal migranter gav sig av och båda migrationsvågorna sammanföll med ett skede när ursprungssamhällena var i stor förändring. Återvändande migranter vid det förra sekelskiftet bidrog på olika sätt till både utveckling och demokratisering på såväl lokal som nationell nivå. Detta avbröts visserligen sedan av de båda världskrigen och den efterföljande sovjetiska dominansen men Morawska pekar på att historiska källor visar att

denna grupp återvändare gjorde en tydlig skillnad. Hon drar slutsatsen att migrationen som följde på murens fall hundra år senare inte har gett samma effekter och pekar på ett antal orsaker till detta. De migranter som gav sig av för att söka arbete i Nordamerika hamnade visserligen långt ned på samhällsstegen, men befann sig som industriarbetare i en central sektor av den nordamerikanska ekonomin.

De blev medlemmar i fackföreningar och lärde sig driva intressefrågor och blev värvade av politiska partier som uppmanade dem att söka medborgarskap. Genom så kallade Settlement Houses fick de information om vad detta medborgarskap innebar i termer av rättigheter och skyldigheter samt hur demokrati fungerar på olika nivåer. De migranter som vid murens fall reste till Västeuropa, däremot, utgjorde ofta illegal arbetskraft. De levde och arbetade under omständigheter som gjorde att de inte kom i nära kontakt med det omgivande samhället eller demokratiska institutioner.

Morawska hänvisar till intervjustudier som visar att endast 1-3 procent av de tillfrågade migranterna från Polen, Tjeckien och Ungern tyckte att demokrati tillhörde de faktorer som var mest lockande med Västeuropa. Högutbildad arbetskraft med laglig anställning i Västeuropa utgjorde vid tiden för studiens genomförande, mitten av 1990-talet, endast en liten del av migrationen. Morawska hävdar att det finns indikationer på att denna typ av migranter aktivt stödde en demokratisk utveckling på både nationell och lokal nivå men ger inga konkreta exempel. Hon pekar också på att stödet för demokrati i denna grupp främst gällde proceduriell och inte en deltagande demokrati. I sitt sökande efter förklaringar till detta blir ursprungsstatens strukturer en faktor att ta i beaktande. Morawska menar att i det postsovjettiska samhället fanns invanda mönster och beteenden som motverkade en mer deltagande och liberal demokrati, såsom en utbredd misstro mot statliga institutioner, medan samhället runt förra sekelskiftet var mer öppet för nya idéer och sätt att agera.

En annan studie som fokuserar på Östeuropa, men i ett senare skede, är Pauls (2013) artikel. Här ställs återigen frågan om socialisering sker via migration och huruvida detta i så fall kan ge politiska effekter i migranternas hemland. Rumänien står i fokus och empirin består av sammanlagt 25 intervjuer fördelade på fem olika grupper: migranter i Italien och Frankrike (både temporära och sådana som levt länge utanför ursprungslandet), migranter som återvänt till Rumänien, migranternas familjemedlemmar, rumänska myndighetspersoner samt personer som aldrig lämnat Rumänien och heller inte har familjemedlemmar som gjort så. Med tanke på intervjuernas antal och det faktum att vi inte vet hur de intervjuade personerna valts ut är resultatet inte nödvändigtvis generaliserbart, men visar i alla fall att migrationsprocessen gett upphov till förändring hos de intervjuade migranterna.

Studien visar att de blivit mer intresserade av politik, engagerat sig i rumänsk politik under tiden utomlands, blivit mer kritiska till rumänska myndigheter under vistelsen utomlands och blivit mer självsäkra i kontakten med dessa efter återvändandet till Rumänien. Flera talar om viljan att bidra till positiv förändring hemma men studien visar inte om sådana försök gjorts eller vad resultatet i så fall blev.

Instrument och kanaler

Antwi-Boateng (2013) undersöker i sin tur hur den liberiska diasporan i USA aktivt söker överföra normer till sitt ursprungsland. Studien bygger på intervjuer med 40 diasporamedlemmar i ledande ställning som inledningsvis får identifiera de amerikanska normer de önskar överföra. De vanligast förekommande var försoning, vikten av utbildning, rätts-säkerhet, demokrati som beslutandeform, mänskliga rättigheter och politisk, religiös och etnisk tolerans, d.v.s. huvuddragen i vad som brukar betecknas en liberal demokrati. Antwi-Boateng påpekar att ingen av de normer diasporan arbetar för att sprida är okända och nya i det liberiska samhället men att de till stor del förlorade sin betydelse under inbördeskrigets gång.

Instrumenten för försök till överföring är många och varierade: de internetbaserade fora där liberier från hela världen deltar i öppen debatt, diasporans bidrag med experter till Liberias Sannings- och Försoningskommission, gåvor bestående av t.ex. utbildningsmaterial och musikinstrument där givargruppen i USA och mottagargruppen i Liberia etniskt eller religiöst representerat olika sidor i konflikten, informella sociala kontakter och samtal vid besök i Liberia, anordning av fotbollskupper mellan lag som tillhört olika sidor under kriget och samarbete med lokala radiostationer för att bli uppmuntra mer interaktiva program där lyssnarna deltar i diskussionerna.

Författaren undersöker inte själv i vilken mån denna normöverföring har lyckats men ger anekdotiska belägg för att några av normerna spridits mer än andra. Här pekar han ut vikten av utbildning, försoning och mänskliga rättigheter. Vidare pekar författaren på att normförändring tar lång tid. Lagstiftning och policyändringar är en sak, men att nya normer anammas av ”vanligt folk” är något annat.

I fallet Somaliland drar Ibrahim (2010) slutsatsen att återvändare till Somaliland inte bidragit till en demokratisering av lokala eller nationella institutioner. Medan diasporamedlemmar ofta klagar över brott mot mänskliga rättigheter och brist på reformer i demokratisk riktning var det vid tiden för studiens genomförande ”inte speciellt vanligt” att återvända diasporamedlemmar engagerade sig i NGOs eller liknande för att driva på förändringar.

Även de organisationer som gjorde detta och som drevs av diasporamedlemmar led själva av bristande transparens och bristande intern demokrati. De återvändare som krävde politisk reform var de som befann sig i opposition medan de som befann sig i maktställning försvarade rådande ordning. I sin diskussion om vad som krävs för att nya, demokratiska normer skall kunna spridas via återvändarna pekar Ibrahim ut deras socioekonomiska ställning och hur länge de levt i ett demokratiskt samhälle som viktigast.

Detta är alltså faktorer som ofta återkommer i de studier som gjorts. Men även omständigheter i ursprungsstaten påverkar; personer som aktivt engagerade sig mot maktmissbruk och brott mot mänskliga rättigheter i Somaliland förföljdes och trakasserades. Dessutom påpekar författaren att strävanden efter reformer åtminstone kortsiktigt kan utgöra ett hot mot freden. Individer som uttalar sig kritiskt har därför stämplats som "fredsförstörare" och förödmjukats offentligt, vilket förmodligen verkar avskräckande för många övriga potentiella aktivister.

Lodogiani & Salomone (2012), slutligen, undersöker om migration från stater med lägre andel kvinnliga parlamentsledamöter till stater med högre andel leder till ökad andel kvinnliga parlamentsledamöter också i ursprungsstaten. Genom att undersöka migration från 87 stater mellan åren 1960-2000 kommer de fram till att så är fallet. I likhet med många andra studier hänvisar de till Spilimbergo (2009) och hävdar att orsaken till det samband de funnit är just normöverföring. Men i likhet med Spilimbergo undersöker de aldrig empiriskt om så är fallet.

Radikalisering

Såväl policydokument som forskning rörande migration och politiska förändringar i ursprungsstaten har antagit att det är demokratiska och liberala värderingar migranter och diasporor anammar. Undantaget utgörs av Rüländ, Kessler och Rother (2010) som nämnts ovan. Inom säkerhetsstudier har en annan typ av normförändringar inom diasporor och migrantgrupper fått större uppmärksamhet. Som ett resultat av bl a 11 september fokuserar man här på religiös radikaliserings bland i första hand muslimska migranter och diasporor.

Här handlar det då inte om att anamma omgivningens normer och värderingar, utan om en radikaliserings som sker antingen genom sociala nätverk inom en begränsad grupp eller på ett individuellt plan.

Sådan radikaliserings kan ta sig uttryck på olika sätt och ibland innebära ett anammande av icke-demokratiska värderingar. Forskningen som behandlar detta handlar inte om hur

dessa nya normer eventuellt påverkar ursprungsstaten utan grundas i första hand på att radikaliserade individer kan komma att utgöra ett hot mot mottagarstaten. Av intresse för denna typ av forskning är därför främst hur radikaliseringen, d.v.s. anammandet av nya normer, går till och om det går att finna mönster i bakgrunds- och individuella faktorer för att kunna förutsäga vilka individer som löper risk för radikalisering. Den empiriska forskningen står dock här inför speciella metodologiska utmaningar då forskningsobjekten, de radikaliserade individerna, är relativt få och sällan intresserade av att medverka.

Den hittills begränsade forskning som föreligger pekar åt olika håll och den sammanfattande slutsats som i nuläget kan dras är därför att flera faktorer spelar in och samverkar på olika sätt hos olika individer. Fyra faktorer återkommer dock i flera studier; de individer som medverkat i studier har angett en stark indignation gentemot västerländsk utrikespolitik i kombination med egna erfarenheter av diskriminering som ett direkt skäl till radikalisering.

Ett utanförskap gentemot det omgivande majoritetssamhället är ett annat skäl som ofta pekats på (Al-Lami 2009, Sageman 2007, Roy 2004, Post & Scheffer 2007, Ganor 2011, Doosje, Loseman & van den Bos 2013, Murshed & Pavan 2014). Slutligen indikerar de studier som genomförts att radikaliserade individer generellt har begränsade kunskaper om islams teologi (Al-Lami 2009, Sageman 2007, Roy 2004, Post & Scheffer 2007). Ingen av dessa faktorer förklarar dock varför vissa individer radikaliseras och andra inte.

Med tanke på de senaste årens utveckling där individer som radikaliserats i Västvärlden rest för att kriga i andra delar av världen kan man föreställa sig att forskningen om normdiffusion så småningom vidgas till att innefatta en eventuell spridning av icke-demokratiska normer som anammats i mottagarstaten.

Det gäller då inte nödvändigtvis en normdiffusion till ursprungsstaten eftersom många av de våldsamma jihadister som rest inte har sitt ursprung i de stater de uppehåller sig i som stridande.

Påverkar nya normer valdeltagandet i ursprungsstaten?

Huruvida migration via normöverföring kan påverka valdeltagandet i ursprungsstaten har undersökts i några studier (Chauvet & Merciet 2012, Fidrmuc & Doyle 2006, Deddie et al. 2012). Chauvet & Merciet har undersökt effekten av återmigration på deltagandet i

lokalvalen i Mali 1988/99 och 2009. De har utformat ett specifikt test för att kunna mäta förekomsten av normspridning från återvändande migranter till icke-migranter.

Syftet är alltså att mäta om även de som inte migrerat kan påverkas via överföring av normer från personer som bott utomlands och återvänt hem till Mali. Resultatet visade dels att återvändande migranter som bott utanför Afrika hade en positiv effekt på valdeltagandet. Samma effekt fanns inte när det gällde migranter som bott i andra afrikanska länder. För att undersöka om normspridning förelåg mätte Chauvet & Merciet valdeltagandet på orter där det inte fanns några återvändare men som delade gräns med en ort med många återvändande migranter.

De kunde då konstatera att migranterna hade en positiv effekt på röstdeltagandet även i närliggande orter där det inte bodde några återmigranter. Chauvet & Merciet anser därmed att de funnit bevis på en spridningseffekt från återvändare till icke-migranter. Denna slutsats bygger på antagandet att människor som bor i angränsande samhällen kommunicerar med varandra och att normer på det sättet överförs från hemvändande migranter.

I en annan studie av normöverföring och röstdeltagande genomför Dedieu et al. (2012) en survey bland senegalesiska migranter i Frankrike och i USA. Författarna visar att respondenterna hade täta kontakter med sina familjer i Senegal genom sändande av finansiella remitteringar, telefonsamtal och genom "home town associations". Av respondenterna i denna survey hade 19 procent daglig telefonkontakt med sina familjer i Senegal och 50 procent hade telefonkontakt varje vecka. De flesta respondenterna uppgav att de försökte påverka sina familjemedlemmars politiska agerande: 66 procent uppgav att de hade uppmuntrat dem att registrera sig på vallängderna och 40 procent uppgav att de givit sina hemmavarande familjemedlemmar råd om hur de skulle rösta.

Denna undersökning visar alltså att migranterna försöker påverka politiska attityder (voting guidance) och beteenden (valdeltagande). Dock undersöks inte huruvida migranternas normer påverkats av deras erfarenheter i de nuvarande hemländerna (Frankrike och USA) eller om deras försök att påverka sina familjer i Senegal haft någon effekt.

Till de studier som konstaterar att migranter genom täta kontakter med sina familjer i ursprungsstaten försöker påverka hur dessa röstar hör också Ibáñez Tudelas & Salinas Maldonados (2012) studie av bolivianer i Madrid. I studien framgår att återvändande migranter pratar med omgivningen om sin uppfattning av demokrati och att vistelsen i Spanien gjort dem mer kritiska till förhållandena i Bolivia. Däremot undersöks inte huruvida migranternas värderingar och åsikter förändrats under migrationsprocessen eller huruvida de diskussioner som förs leder till förändrade värderingar eller åsikter hos omgivningen.

Fidrmuc & Doyle (2006) hävdar att migranter som röstar i politiska val i sina ursprungsländer kan bidra till att sprida liberala normer till dessa länder. De har testat hypotesen om politisk socialisering i mottagarstaten genom att undersöka polska och tjeckiska migranternas röstande i de nationella valen 2001 och jämfört med hur befolkningen i ursprungsstaten röstade. De visar dels att migranterna röstade annorlunda än befolkningen hemma. Till exempel så fick det tjeckiska kommunistpartiet 18,55 procent av rösterna i Tjeckien men bara 2,75 procent av de tjeckiska migranternas röster.

De visar också att migranternas preferenser skilde sig sinsemellan beroende på vilka länder de migrerat till. Även om bara 2,75 procent av tjeckiska migranter totalt röstade på kommunistpartiet så fick partiet 7,4 procent av rösterna bland de tjecker som emigrerat till länder tillhörande före detta Sovjetunionen men bara 0,5 procent av rösterna från tjecker i Asien och Nordamerika. Fidrmuc & Doyle testar en alternativ hypotes om "politisk självselektion", det vill säga att emigranternas politiska värderingar *före* migration avgör deras val av destination, men finner inget stöd för den utan drar istället slutsatsen att politisk socialisering i mottagarstaten förklarar emigranternas röstning. Överlag röstade migranter som bodde i länder med lång demokratisk tradition och/eller hög grad av ekonomisk frihet, oftast på högerpartier och i betydligt mindre utsträckning, även jämfört med befolkningen i ursprungsstaten, på vänsterpartier. Författarna menar att migration kan påverka den politiska utvecklingen i ursprungsstaterna genom den politiska socialisering som formar migranternas attityder i deras nya hemländer. Även stater som inte tillåter utlandsboende migranter att rösta kan påverkas eftersom många migranter så småningom återvänder hem. För länder med stor emigration kan effekterna bli märkbara. Eftersom de flesta migranter flyttar från mindre till mer utvecklade länder så kan, hävdar Fidrmuc & Doyle, migration "hjälpa till att sprida liberala normer och attityder mellan länder" (2006:31).

Ahmadov & Sasse (2014) har gjort en studie av polska och ukrainska migranternas röstande i presidentvalen i respektive land 2010. De analyserar, i likhet med Fidrmuc & Doyle, huruvida migranter röstar annorlunda än befolkningen i ursprungsstaten². Deras resultat både sammanfaller med och avviker från det som Fidrmuc & Doyle kom fram till. I det polska fallet röstade migranterna (bara polacker boende i Storbritannien ingick i undersökningen) i högre grad på en liberal kandidat än vad befolkningen i Polen gjorde.

Enligt Ahmadov & Sasse kan detta bero på att migranter som lever och verkar i etablerade demokratier påverkas och får en ny syn på politiken i ursprungsstaten vilket gör dem mer benägna att rösta på ett mer liberalt alternativ. När det gällde de ukrainska migranterna fanns däremot inga belägg för att de hade påverkats av det land de bodde i. I båda fal-

len fann Ahmadov & Sasse belägg för att migranternas röstande, i stor utsträckning, bestämdes av deras regionala bakgrund i Polen respektive Ukraina och de drar slutsatsen att även om migranter, i vissa fall, kan föra med sig nya idéer som kan stimulera politisk förändring så kan de också bidra till att reproducera framträdande, och ibland splittrande, politiska identiteter grundade i etniska, religiösa, språkliga och andra tillhörigheter.

Sammantaget kan sägas att de studier som sökt besvara frågan om huruvida normdiffusion förekommer och vilka effekter det i så fall får i ursprungsstaten undersöker olika delar av den process som utgör denna diffusion. En del undersöker om migranternas normer förändras under migrationen, andra om dessa normer sedan når ursprungsstater, ytterligare andra undersöker effekter i ursprungsstaten av det de, utan att undersöka saken närmare, förmodar är normdiffusion.

Detta gör att studierna var och en för sig inte säger något om hela processen och att de dessutom är svåra att jämföra då metodologierna skiljer sig åt. Inte desto mindre indikerar dessa studier att normer tenderar att påverkas av migrationserfarenheten. För att de nya normer och värderingar som anammas i mottagarstaten skall vara av det demokratiska slaget krävs att migranterna inkluderas och deltar i demokratiska sammanhang. När det gäller tidsbegränsad migration kan exempel på sådana sammanhang vara aktivt medlemskap i fackföreningar och intresseorganisationer.

Vad gäller tidsbegränsad migration finns det dock indikationer på att dessa migranter sedan har svårt att sprida nya normer i ursprungsstaten om deras återvändande ses som ett misslyckande. Med tanke på vikten av deltagande kan man vad gäller långtids- eller permanent migration anta att integration är en grundförutsättning för att socialisering in i det omgivande samhället skall ske. Detta pekas också på som något som motverkar radikaliserings. Som flera av de genomgångna studierna visat räcker det inte att bara befinna sig i en demokratisk stat för att en socialisering av demokratiska normer skall ske. Vidare kan här påpekas att forskningen inte studerat om ordningen kan vara den omvända, d.v.s. att migranter lämnat sin ursprungsstat just på grund av att deras värderingar och syn på hur ett samhälle skall fungera inte stämmer med de förhållanden som råder i ursprungsstaten. Om så är fallet skulle de kanske redan vid ankomst till mottagarstaten dela de grundläggande värderingar som finns där. Goodman & Hiskey menar t.ex. att migration kan ge upphov till en ”political brain drain” (2008:170), eftersom det är just de migranter som väljer att lämna ursprungsstaten som hade varit mest benägna att leda kampen för demokrati. Även Rother indikerar, som nämnts ovan, att migranternas normer kan vara en orsak till val av mottagarstat.

Slutnoter

- 1 De som ingår i kontrollgruppen (personer som ännu inte har någon erfarenhet av migration) är inte samma individer som de som migrerat. Idealt sett skulle man ha mätt attityder hos samma individer före och efter migration men då detta inte var möjligt valde man att undersöka en kontrollgrupp. Jämförelserna mellan attityder före och efter migration är därmed osäkra.
- 2 Ahmadov & Sasse använder dock surveydata till skillnad från Fidmuc & Doyle som använder valstatistik.

5. Finansiella remitteringar

Det finns en omfattande litteratur om finansiella remitteringar. Denna handlar i huvudsak om remitteringars betydelse för ursprungsstaternas ekonomiska utveckling. Dock finns det några studier som analyserar tänkbara effekter av finansiella remitteringar på den politiska utvecklingen. Inom detta fält fokuserar forskarna på olika aspekter av demokrati. En del har undersökt effekterna på politiskt deltagande: Leder remitteringar till ökat eller minskat deltagande i avsändarstaterna?

Andra har undersökt effekterna på korruption, klientelism och på auktoritära regimers stabilitet. Slutsatserna pekar i olika, ofta motsatta, riktningar. Som framgår av genomgången på följande sidor kommer vissa undersökningar fram till att remitteringar leder till lägre politiskt deltagande och minskat politiskt engagemang i ursprungsstaterna (Bravo 2007; Goodman och Hiskey 2008) medan andra kommer fram till motsatsen (Orozco & Lapoinate 2004; Itzigsohn & Villacrés 2008).

Ytterligare någon kommer fram till att remitteringar leder till att vissa former av politiskt deltagande ökar medan andra minskar (Dionne et al. 2014). Det finns forskare som undersöker sambandet mellan remitteringar och korruption och drar slutsatsen att remitteringar ökar korruptionen (Abidh et al. 2011; Berdiev et al. 2012) och det finns de som drar slutsatsen att remitteringar minskar korruptionen (Tyburski 2012). Det finns forskare som menar att remitteringar kan avleda politiskt missnöje och stärka auktoritära regimer (Eckstein 2004; Germano 2013; Faisal 2012) och de som menar att remitteringar kan försvaga regimer i auktoritära enpartistater (Pfitze 2012; Escribà-Folsch et al. 2015).

Under de allra senaste åren har forskarna börjat diskutera huruvida remitteringar kan liknas vid inkomster från naturresurser (företrädesvis olja och gas) och bistånd. I diskursen om räntestaten förklaras frånvaron av demokratisering med att staten, tack vare oljeintäkter eller bistånd, kan förse medborgarna med välfärd utan att behöva beskatta dem. Därmed gäller inte det sociala kontrakt som bygger på att medborgarna betalar skatt och i utbyte förväntar sig rätt till inflytande. Stabiliteten i de auktoritära staterna runt Persiska viken har ofta förklarats med att staten tillhandahåller materiell trygghet vilket i sin tur kan förklara att påtryckningar, protester och krav på demokrati uteblir.

Regimer som inte är i behov av skatteintäkter från befolkningen kan inte, på samma sätt som de flesta regimer, hållas ansvariga av sina medborgare. I debatten om räntestaten

används ofta begreppet "the curse of oil" (oljans förbannelse) och i biståndsdebatten förekommer begreppet "the curse of aid" bland de som hävdar att biståndet har samma negativa effekter på demokratiseringsprocesser som oljeintäkter. Även i remitteringslitteraturen finns det nu en diskussion om huruvida remitteringar har samma negativa effekter på demokratiseringsprocesser som det hävdas att inkomster från naturresurser och bistånd har. Några av de studier som presenteras nedan har bidragit till denna diskussion (Faisal 2012; Abdhi et al. 2011; Tyburski 2012).

Remitteringar som försvårar demokratisering

Bravo (2007) har påvisat ett negativt samband mellan, å ena sidan, att ha en nära anhörig utomlands och/eller att motta remitteringar och, å andra sidan, politiskt engagemang såsom t.ex. valdeltagande. Ungefär samma resultat kommer Goodman och Hiskey (2008) fram till i en kvantitativ studie där de undersöker hur migration påverkar demokratiseringsprocessen i ursprungsstaten (i detta fall Mexiko). Goodman & Hiskey jämför politiskt deltagande i kommuner med hög migration med deltagandet i kommuner med låg migration och kommer fram till att migration leder till lägre politiskt deltagande.

I ett första steg mäter de valdeltagande i presidentvalet 2000 och finner ett starkt negativt samband mellan valdeltagande och omfattningen av migration i en kommun: "the higher a municipality's migration rate was between 1995 and 2000, the lower its turnout rate was in the 2000 federal elections" (175).

Därefter tittar de även på andra former av politiskt deltagande (om man tillhör någon politisk organisation, har deltagit i en demonstration eller bojkott, uppvakat en politiker etc.). Även här finner de att politiskt deltagande är lägre i kommuner med hög migration.

Dock visar det sig, något förvånande, att personer i kommuner med stor migration är jämförelsevis mer aktiva i civila, icke-politiska "community groups". Detta är intressant eftersom det generellt sett brukar råda ett positivt samband mellan civilt deltagande och politiskt deltagande. Goodman & Hiskey menar att det faktum att sambandet är det motsatta i kommuner med hög migration talar för att de som är kvar i ursprungsstaten drar sig tillbaka från formella politiska deltagandeformer eftersom de finner att deras behov bäst tillgodoses av deltagande i de transnationella migrationsnätverk som de ingår i. De som bor i kommuner med stor migration engagerar sig i högre grad i migrationsnätverk som arbetar med att underlätta överföringen av remitteringar till lokala utvecklingsprojekt.

Ökat deltagande i ett transnationellt samarbete och minskat politiskt deltagande är därmed två processer som samverkar och förstärker varandra. När de politiska kanalerna upplevs som mindre effektiva vad gäller att leverera nyttigheter än de nätverk som skapats mellan migranter och de som är kvar i hemkommunerna så blir det nationella politiska deltagandet mindre attraktivt.

Germano (2013) har i en fallstudie byggd på surveydata från Mexiko visat att remitteringar leder till att mottagarna ägnar sig mindre åt att utöva påtryckningar och mobilisera mot regimen jämfört med dem som inte får några remitteringar. De respondenter som var mottagare av remitteringar var mindre benägna att sätta press på lokala politiker och Germano fann även stöd för slutsatsen att remitteringsmottagarna var mindre benägna att straffa det sittande partiet i presidentvalet 2006. Germano utgår från "the economic voter thesis". Enligt denna hypotes straffar väljarna den sittande regimen när ekonomin går dåligt och belönar regimen när ekonomin är stark. Ju färre medborgare som har anledning att känna missnöje med sin ekonomiska situation, desto mindre blir oppositionen mot staten. Eftersom remitteringar skänker ekonomisk trygghet och stabilitet så leder de samtidigt till att sannolikheten för att medborgarna bestraffar regimen sjunker.

Germanos slutsatser ligger i linje med studier som visat att remitteringar (och även migration i sig) kan försvåra eller försena demokratisering eftersom de bidrar till att avleda socialt missnöje som skulle kunna orsaka politisk mobilisering.

När det råder hög arbetslöshet och brist på utvecklingsmöjligheter kan migration fungera som en säkerhetsventil (Batista & Vicente 2011, Docquier 2011). I en fallstudie av Kuba, där matbrist och hunger i augusti 1994 ledde till de första mer omfattande protesterna sedan Castros makttillträde, argumenterar Eckstein för att remitteringar och de konsumtionsökningar som dessa medfört bidragit till att desarmera politiskt missnöje (Eckstein 2004).

Faisal (2012) visar i en kvantitativ studie omfattande 97 stater att remitteringar, i kombination med bistånd, minskar sannolikheten för regimskifte, regimkollaps och manifestationer av omfattande politiskt missnöje i länder styrda av auktoritära regimer.

Remitteringar kan bidra till att stärka regeringar i auktoritära stater och till att förlänga deras tid vid makten. Han förklarar detta med att bistånd och remitteringar kan samverka på ett sätt som ökar regimens möjlighet att spendera mer resurser på policies och strategier som syftar till att köpa politiskt stöd från viktiga grupper i samhället.

Faisal menar att när hushållen får ökade ekonomiska resurser genom remitteringar så kan regeringen minska utgifterna för välfärd för befolkningen och istället satsa sina resurser på att vinna lojalitet från små men inflytelserika och strategiskt viktiga grupper i samhället och på så sätt stärka sin ställning. Han drar paralleller till hur inkomster från olja bidrar till regimers överlevnad i många oljerika stater. Remitteringar är visserligen inte inkomster som tillfaller staten men de får liknande effekt eftersom remitteringarna gör det möjligt för regimer att omfördela sina resurser för att bygga upp stödjande koalitioner.

Faisals analys delas av flera andra forskare. Några av dem har utforskat sambandet mellan remitteringar och korruption. Abdih, Chami, Dagher & Montier (2011) visar att remitteringar kan ha en negativ effekt på kvalitén på de politiska institutionerna på samma sätt som inkomster från olja och andra naturresurser ofta har. De använder data från 111 stater och finner empiriska belegg för att remitteringar ger upphov till ökad korruption.

De förklarar detta med att remitteringarna gör det möjligt för hushållen att köpa välfärdstjänster istället för att förlita sig på att staten ska tillhandahålla dessa. Därmed blir korruption mindre kostsamt för regimen som istället kan använda mer resurser till att tillgodose sina egna behov. Berdiev, Kim & Chang (2012) vidareutvecklar resultaten som Adibh et al. kommit fram till.

De undersöker drygt hundra stater och har samlat in data för perioden 1986-2010 för att analysera effekten på korruptionsnivåer av remitteringsinflöden. Resultatet visar att remitteringar leder till ökad korruption. Liksom Abdih et al. menar de att remitteringarna gör det enklare för regimen att ägna sig åt korruption.

Remitteringar som underlättar demokratisering

Orozco & Lapoinate (2004) menar att finansiella remitteringar har positiva effekter på den politiska utvecklingen i ursprungsstaterna. De har intervjuat drygt hundra företrädare för olika "home town associations" (HTAs) i USA och kommit fram till att dessa organisationer har ett positivt inflytande på demokratiseringen i Mexiko.

"Home town associations" organiserar immigranter som kommer från samma stad eller region och ägnar sig, bland annat, åt att finansiera och utveckla olika projekt i hemregionen/hemstaden. Enligt Orozco and Lapoinate har de på så sätt påverkat den politiska kulturen och den lokala politiken i Mexiko och ökat det politiska engagemanget och inflytandet på lokal nivå. Dessa "home town associations" bidrar med betydande summor till olika utvecklingsprojekt, speciellt i mindre kommuner där deras finansiering ofta motsvarar den

lokala regeringens. Tack vare sin viktiga roll som finansiärer har HTAs en tyngdkraft som gör att de kan ställa högre krav på lokala regeringar vad gäller transparens och möjligheter till ansvarsutkrävande.

I en fallstudie av en salvadoriansk "home town association" undersöker Itzigsohn & Villacrés (2008) om och hur migranternas deltagande påverkar demokratins funktions sätt i El Salvador. Det samhälle de studerat är Intipucá, en liten landsbygdstad från vilka många emigrerat till Washington, DC. År 1993 bildade dessa migranter i Washington, tillsammans med familj och vänner i Intipucá, en HTA - "the Fundación". Denna stiftelse sände omfattande finansiella remitteringar till Intipucá och genomförde en lång rad utvecklingsprojekt inom områden som infrastruktur, hälsa, utbildning och kultur. The Fundación bestod av två kommittéer, en i Intipucá och en i Washington och man samarbetade också med myndigheter på båda platserna. Kommittén och dess styrelse i Intipucá ansvarade för att överse implementeringen av de olika projekten. Vid offentliga möten i staden kunde invånarna diskutera och formulera utvecklingsbehov och projektidéer som därefter förmedlades till Washington.

Författarna diskuterar de politiska effekterna i Intipucá av denna samverkan med migranter i Washington. De påpekar att the Fundacións arbete, vid första anblicken, framstår som en modell för aktivt demokratiskt deltagande på gräsrotsnivå. Vid närmare anblick blir bilden mer komplicerad. Samarbetet inom the Fundación reglerades inte av mekanismer eller lagar som kunde säkra att det råde representativitet.

Migranterna i Washington utvecklades till en ny maktelit med stort inflytande över den lokala utvecklingsagendan. Eftersom de satt på de ekonomiska resurserna hade de det sista ordet vad gällde vilka projekt som skulle finansieras och hur de skulle utformas, trots att de bodde i Washington och inte direkt berördes. Samtidigt påpekar författarna att migranterna, även om de kom att utgöra en ny elit, inte hade ärvt sin sociala status och politiska makt.

På sätt och vis bidrog framväxten av denna nya elit därför till ökad pluralism och mobilitet och utgjorde en utmaning mot tidigare existerande rigida maktstrukturer. Den sammanlagda bedömning som Itzigsohn & Villacrés gör är att resultatet ger en komplex bild. Migranternas aktiviteter bidrar till framväxten av institutioner för deltagande, till ökad politisk konkurrens på lokal nivå och till en uppluckring av rigida sociala strukturer. Samtidigt utgör emigranterna en ny maktgrupp som står bortom ansvarsutkrävande och som kan använda sina resurser för att pådyvla sin agenda på lokalbefolkningen. De senares reella möjligheter till deltagande och inflytande är därmed begränsat. Den sammanvägda slutsatsen är att det politiska engagemanget som home town associations skapar

är positivt ur demokratisk synvinkel men att effekterna ändå är begränsade vad gäller att åstadkomma verkligt deltagande och deliberativa former av demokrati: "The analysis also shows, however, that the contribution of migrant transnational politics to the deepening of democracy towards more participative and deliberative forms is limited" (554).

Itzigsohn & Villacrés studie påvisar alltså positiva demokratiska effekter men framhåller samtidigt att dessa effekter inte är särskilt djupgående. En blandad slutsats vad gäller effekterna av remitteringar dras även i en undersökning av Dionne, Inman & Montinola (2014). Dionne et al. utgår från data från Afrobarometern¹ för att undersöka remitteringars påverkan på politiskt deltagande i 20 stater i Afrika söder om Sahara.

Resultatet av deras undersökning visar att remitteringar både ökar och minskar det politiska deltagandet. De som tar emot remitteringar är mindre benägna att rösta men samtidigt är de mer benägna att kontakta myndighetsrepresentanter när de har något problem och de deltar också i högre grad i demonstrationer och protester jämfört med de som inte är mottagare av remitteringar. Förklaringen som ges till detta resultat är att remitteringar minskar incitamenten att gå och rösta eftersom de gör mottagarna oberoende av de magra välfärdstjänster som politiker erbjuder i utbyte mot röster. När det gäller andra former av deltagande, som att kontakta myndighetsrepresentanter, så kräver de visserligen en större ansträngning och är mer tidskrävande än att gå och rösta men denna form av politiskt deltagande är ändå värd besväret eftersom den vanligen ger bättre utdelning. Vad gäller deltagande i demonstrationer och protester menar Dionne et al. att remitteringar, genom att betala för det mest grundläggande (mat, hälsovård, utbildning) kan leda till att människor kräver "andra saker" av staten. De klargör inte vad de menar med "andra saker" men man får förmoda att det handlar om politiska krav.

Sambandet mellan remitteringar och valdeltagande har också studerats av Pfutze (2012). Han har gjort en kvantitativ studie där han påvisar ett starkt och positivt samband mellan internationell migration och bättre fungerande demokratiska institutioner i avsändarstaten. Även Pfutze har analyserat fallet Mexiko och visar att migration ökade sannolikheten för oppositionspartier att vinna i lokala val över PRI (the Institutional Revolutionary Party) som, med auktoritära metoder, styrte Mexiko från 1929 fram till 2000 då man förlorade presidentvalet samtidigt som partiet fortsatt styrde de flesta delstater och kommunala församlingar.

Pfutze visar dock i sin undersökning att oppositionspartier har vunnit i allt fler kommuner och att kommuner med stor migration är mer sannolika att rösta bort PRI från makten. Ju fler migranthushåll i en kommun, desto mer sannolikt var det att ett oppositionsparti skul-

le vinna valet. Pfutzes resultat motsäger därmed Germanos studie som också handlar om Mexiko. Medan Pfutzes studie visar att remitteringar ökar sannolikheten att oppositionspartier vinner över det parti som sitter vid makten så visar Germanos studie motsatsen; att remitteringar gör det mer sannolikt att väljarna *inte* röstar bort regeringspartiet från makten. Skillnaderna i slutsatser kan möjligen bero på att de använder olika metoder och olika data. Germano, till skillnad från Pfütze, använder surveydata och har alltså byggt sin studie på respondenternas självrapportering.

Pfütze påpekar att han inte, utifrån sina data, kan ge definitiva belegg för hur den kausala mekanismen ser ut. Han menar dock att den hypotes som bör utforskas vidare är att migranternas remitteringar underminerar den klientelistiska relationen mellan regeringen och väljarna. Då remitteringarna leder till ökade inkomster för hushållen minskar beroendet av transfereringar från staten och väljarna kan därmed rösta på andra partier än regeringspartiet.

Ytterligare stöd för tesen att remitteringar befrämjar demokratisering presenteras i en undersökning av Escribà-Folsch et al. (2015). De har använt data på 137 auktoritära regimer från 1975 till 2009 för att testa antagandet att remitteringar ökar sannolikheten för att en demokratisk transition ska äga rum.

De finner belegg för detta antagande och hävdar, i linje med sina slutsatser, att för demokratiska stater som vill befrämja demokrati utomlands kan åtgärder som stimulerar remitteringsflöden vara ett fruktbart instrument. Förklaringen till att remitteringar har en positiv effekt på demokratiseringsprocesser är, enligt författarna, att de undergräver klientelistiska strukturer. I stater där ett dominerande parti har monopol på statens resurser, kontrollerar partiet i fråga tillgången till en rad olika nyttigheter som bostäder, social service, subventioner, stipendier, arbete etc. Att stödja det sittande partiet är ett villkor för att få tillgång till dessa nyttigheter och därmed är stora delar av samhället ekonomiskt beroende av regimen. Remitteringar gör, hävdar Escribà-Folsch et al., att medborgarnas beroende av utdelningar från staten minskar och därmed eroderar partiets väljarstöd.

Studiens resultat gäller dock inte alla typer av auktoritära regimer utan bara de stater som styrs av ett dominerande parti som kan sitta kvar vid makten genom att vinna val som styrs av klientelism och patronage. I auktoritära stater där regimen behåller makten genom att köpa stöd av små men inflytelserika grupper eller i stater där inga val äger rum, får remitteringar inte samma effekt. Sambandet mellan remitteringar och demokratisering gäller bara i stater där det sittande partiet är beroende av brett väljarstöd, ett väljarstöd som alltså undermineras genom remitteringar.

Till skillnad från de studier av Abdih et al. och Berdiev et al. som beskrivits ovan och som hävdar att remitteringar leder till ökad korruption, kommer Tyburski (2012) kommer fram till motsatt resultat i en kvantitativ studie av Mexiko som omfattar perioden 2001-2007. Hans resultat visar att ökade remitteringar leder till minskad korruption. Enligt Tyburski dämpar remitteringar korruption genom att stärka mottagarna (av remitteringarna) gentemot staten och därigenom underlätta för dem att rösta på oppositionen och att utkräva ansvar av sina politiker.

Remitteringar minskar beroendet av staten och av politikerna och de ger möjlighet att finansiera offentliga tjänster utan statliga medel. Som ett exempel nämner Tyburski att remitteringarna, i ett samhälle, gjorde det möjligt att finansiera ett avloppssystem på egen hand. På grund av remitteringar kan allt fler hushåll och kommuner minimera interaktionen med korrupta myndigheter. Dessutom så leds de utvecklingsprojekt som remitteringarna finansierar av lokala aktörer som genom dessa uppdrag får erfarenhet av politik och blir bättre på att upptäcka korruption inom byråkratin. Tyburski avvisar argumentet att remitteringar har samma effekter som ränteinkomster (från naturresurser).

Han hävdar istället att remitteringar fungerar tvärtom. Medan ränteinkomster stärker staten gentemot samhället så har remitteringar motsatt effekt. De stärker samhället gentemot staten genom att de inte kontrolleras av staten utan går direkt till mottagarna.

Som framgår av litteraturgenomgången ovan är resultaten motstridiga vad gäller remitteringars effekter på de politiska förhållandena i ursprungsländerna. Att forskningen kommit fram till så olika slutsatser kan ha flera förklaringar.

En är att de använder olika datamaterial och att de har olika undersökningsdesign. En annan är att resultaten varierar från fall till fall och att det är svårt att dra generella slutsatser som gäller alla stater. Rådande politiska förhållanden i ursprungslandet (regimtyp, hur de politiska institutionerna fungerar, förekomsten av klientelism etc.) har med stor säkerhet stor betydelse för vilka effekter remitteringar får i varje enskilt fall.

Slutnoter

- 1 Afrobarmetern är en surveyundersökning som genomförs regelbundet i drygt 30 länder i Afrika. Den kartlägger attityder och politiska, sociala och ekonomiska förhållanden samt hur dessa förändras över tid.

6. I krig och fred

Diasporors roll i ursprungslandet

Diasporors och migranternas engagemang i konflikter som utspelas i deras ursprungsstater är inget nytt. Tvärtom visar historiska översikter att transnationell mobilisering i syfte att på olika sätt påverka sådana konflikter förekommit länge. Forskning pekar ändå på att det finns anledning att tro att denna typ av transnationellt engagemang ökat sedan slutet av 1900-talet. Ett skäl till detta är att väpnade konflikter sedan kalla krigets slut i ökande grad varit inbördeskrig och att det främst är i sådana konflikter diasporor engagerar sig (Demmers 2007, Byman et al. 2001).

Den forskning som behandlar diasporors och migranternas roll i väpnad konflikt i ursprungsstaten kan delas in i två huvudkategorier. Den ena hävdar att diasporor och migranter utgör en del av problemet genom att bidra till både utbrott och fortsatt konflikt samt att de försvårar en fredlig lösning.

Den andra hävdar att diasporor och migranter under rätt förutsättningar, och om de ges rätt verktyg, snarare kan vara en viktig del av lösningen. I det sistnämnda fallet kan de spela konstruktiva roller under fredsförhandlingar och medling och efter avslutad konflikt bidra till fredsbyggande och återuppbyggnad. Det fåtal djupgående fallstudier som fokuserar specifikt på diasporors agerande gentemot väpnad konflikt i hemlandet visar dock att en och samma diaspora kan bidra både positivt och negativt. De kan t.ex. under en inledande fas av konflikten spela en negativ roll men i ett senare skede arbeta för en fredlig lösning (Smith & Stares 2007, Cochrane 2007, Baser & Swain 2008, Ibrahim 2010, Lyons & Mandaville 2012, Antwi-Boateng 2013). Ageranden som bidrar till både fredlig lösning och fortsatt konflikt kan också förekomma på en och samma gång.

Detta för att diasporor är heterogena och inte nödvändigtvis representerar ett enda intresse. Vidare kan insatser med nog så goda intentioner få negativa effekter i ursprungsstaten (Smith & Stares 2007, Abdile 2010, Kostic, Hall & Swain 2009). Sammantaget visar forskningen att både diasporagruppernas ageranden gentemot konflikter i ursprungslandet och de effekter dessa ageranden får är starkt kontextberoende. Eftersom många olika faktorer spelar in är det därför svårt, för att inte säga omöjligt, att dra några generella slutsatser.

Diasporor som en del av problemet

Litteratur angående diasporors roll i väpnad konflikt har ofta fokuserat på negativa faktorer. Det är främst två sådana som betonas. Den ena är uppfattningen att diasporor generellt är mer radikala i sina åsikter än de personer som lever kvar i ursprungsstaten. Benedict Anderson beskriver t.ex. diasporor som oansvariga långdistansnationalister som utan att själva behöva ta konsekvenserna av fortsatt konflikt gärna bidrar till densamma (1992).

Denna syn på diasporor som mindre kompromissvilliga på grund av det geografiska avståndet mellan dem själva och den pågående konflikten återkommer ofta i litteraturen (Demmers 2002, Collie & Hoeffler 2004, Conversi 2012). Lyons med flera har pekat på att det är specifikt konfliktgenererade diasporor, d.v.s. sådana som tvingats lämna sin ursprungsstat just på grund av en pågående konflikt, och som ofta delar traumatiska upplevelser, som är minst kompromissvilliga (Lyons 2007, Lyons & Mandaville 2012).

Andra argumenterar för att individer som upplevt våld mycket väl kan radikaliseras men att det också kan leda till ett totalt avståndstagande från våld (Al-Ali 2007). Ytterligare andra hävdar att föreställningen om att diasporor är mer radikala än andra snarare är resultatet av tendensen att se diasporor som en enhetlig grupp.

Radikala åsikter och agendor kanske är lättare att upptäcka, men de är inte nödvändigtvis representativa för diasporan som helhet (Mohamoud 2006). Slutligen finns det indikationer på att diasporamedlemmar med tiden kan utveckla en specifik transnationell identitet som formats av erfarenheten av att tillhöra två stater (Koslowski 2005). Därmed är identifikationen med ursprungsstaten inte nödvändigtvis så total som ofta hävdats.

Den andra faktorn som pekas på vad gäller diasporors negativa bidrag till konflikt är finansiering av väpnade grupper i ursprungslandet. Orsaken uppges ofta vara ovan nämnda radikala hållning. Eftersom pengar ofta sänds via informella kanaler, såsom hawalasystemet¹, är exakta siffror vad gäller ekonomiska remitteringar – både ämnade för konflikt och annat – omöjliga att redogöra för.

Baserat på de ekonomiska remitteringar som migranter och diasporor ändå gör till sina ursprungsstater pekar Collier & Hoeffler i två ofta citerade arbeten ut diasporor som en tydlig riskfaktor för förnyad konflikt efter avslutat inbördeskrig. I sin rapport *Greed and Grievance in Civil War* kommer de t.ex. fram till att risken för förnyad konflikt inom fem år är sex gånger större när det finns en "stor" diaspora i USA än när en sådan inte finns (2000). I en studie ett par år senare, där 79 inbördeskrig med utbrott mellan 1960-1999 utgör empirin, kommer Collier & Hoeffler ånyo fram till att befintligheten av en "stor" diaspora ökar risken för förnyad konflikt.

Det är återigen diasporor i USA som undersökts men slutsatsen generaliseras till diasporor i allmänhet. Som framgår nedan påverkas diasporors agerande inte bara av egna tillgångar och kapaciteter utan också av strukturella faktorer i både ursprungsstat och mottagarstat och en sådan generalisering kan därmed vara missvisande.

Det bör också påpekas att det Collier & Hoeffler funnit i båda dessa arbeten är ett statistiskt samband mellan ”stor diaspora” och ”förnyad konflikt”. Ett sådant statistiskt samband säger på egen hand ingenting om huruvida sambandet faktiskt är kausalt, d.v.s. om det verkligen är diasporan som orsakar ny konflikt.

Medan Collier & Hoeffler i sitt första arbete i linje med detta endast föreslår att sambandet troligen beror på att diasporor finansierar väpnad konflikt, går de i sin senare artikel längre och hävdar att ”diasporas preserve their own hatreds: that’s why they finance rebellion” (2004:575).

Om detta faktiskt är fallet i de 79 inbördeskrig som ingår i studien undersöks inte. I likhet med Collier & Hoeffler hävdar Byman et al. att diasporor på grund av sympati och skuld-känslor bidrar finansiellt till fortsatt konflikt. Inte heller här underbyggs detta av empiriska bevis (2001). Antagandet att det är diasporors finansiering som står för det statistiska sambandet har kritiserats av bl a Zunzer som påpekar att diasporors ekonomiska remitteringar till största delen går till släkt och familj och inte väpnade grupper (Zunzer 2004). Det finns visserligen en rad fallstudier som visar att diasporamedlemmar bidragit ekonomiskt till väpnad konflikt i ursprungsstaten (Horst & Gaas 2008, Demmer 2007, Wayland 2004, Ibrahim 2010 m fl) men baserat på den forskning som i nuläget finns är det inte möjligt att dra slutsatsen att detta är något diasporor generellt gör.

Det finns dessutom studier som pekat på påtryckningar och hot mot diasporamedlemmar som inte velat bidra till väpnade grupper (Koslowski 2005, Orjuela 2012, Demmers 2007, La 2004, Pirkkalainen & Abdile 2009).

Det är alltså inte nödvändigtvis så att alla diasporamedlemmar som bidrar ekonomiskt till fortsatt konflikt gör så frivilligt. Trots ett till synes allmänt vedertaget antagande att diasporor är radikala, militanta och orsakar eller underblåser konflikt i hemlandet måste man baserat på den föreliggande forskningen därför konstatera att vi i nuläget inte vet speciellt mycket varken om hur stora summor pengar som går till väpnade grupper eller vilken effekt dessa pengar verkligen har.

Utöver ekonomiska remitteringar ämnade som stöd till väpnade grupper pekar litteraturen också på andra möjliga sätt diasporor och migranter kan bidra till fortsatt eller förvärrad väpnad konflikt.

Det finns exempel på väpnade grupper och rörelser som bildats utanför ursprungsstaten och i stor utsträckning består av flyktingar, såsom talibanerna i Afghanistan och olika eritreanska väpnade grupper. Det kan också handla om exempelvis vapenleveranser, rekrytering av stridande, lobbyverksamhet och ett tillförande av nya idéer och tekniker (Koinova 2009, Kaldor 2001, Duffield 2002). Inte heller här kan man dra några generella slutsatser.

... eller en del av lösningen?

I internationella strävanden för att hitta långsiktiga, hållbara, fredliga lösningar på inbördeskrig och andra väpnade konflikter ses diasporor inte längre enbart som ett hinder utan också som en potentiell resurs. Detta bygger på idéer om diasporan som en bro mellan å ena sidan ursprungsstaten och å andra sidan mottagarstaten och/eller internationella aktörer som önskar bidra till exempelvis en fredsprocess.

De ses då som experter på sina ursprungssamhällen och dess ledarskap, de antas besitta nödvändiga språkkunskaper och kulturell kompetens och kan tack vare allt detta bidra till att hitta lösningar och avgöra vilka aktörer i ursprungsstaten som bör inkluderas i olika initiativ. De förväntas också åtnjuta automatisk legitimitet hos berörda grupper i ursprungsstaten. Bercovitch säger t.ex. att ”people in the homeland are more accepting and willing to listen to advice from members of the diaspora rather than other foreigners” (Bercovitch 2007:35).

Forskningen som ägnas åt diasporors och migranternas ansträngningar för fred är ännu begränsad. De flesta fokuserar på diasporors och migranternas aktivism i mottagarstaten och på hur mobilisering sker. De säger däremot sällan något om resultat i ursprungsstaten och faller därför utanför denna kunskapsöversikt. Vad gäller studier som söker undersöka effekter i ursprungsstaten rör det sig i första hand om enskilda fallstudier men även de bredare, jämförande studier som genomförts är begränsade i omfång. Smith & Stares (2007) jämförande antologi ställer sig kritisk till det dominerande antagandet att diasporor är ett hinder för fred.

De tio studier som ingår behandlar varsin diasporas² aktiviteter med hjälp av ett gemensamt teoretiskt ramverk. Slutsatsen blir, som nämnts i inledningen till detta kapitel, att diasporor kan arbeta både för krig/konflikt och för fred, ibland på samma gång.

En annan jämförande studie från samma år visar genom sina fem olika fallstudier samma

sak (Swain 2007). Jämförande ansatser har också gjorts i det EU-finansierade forskningsprojektet DIASPEACE (2008-2011), där diasporor med ursprung i Afrikas horn utgjort fokus. Inom detta projekt har man arbetat med en definition av fredsbyggande som innebär aktiviteter som syftar till hållbara förändringar av faktorer och mönster som orsakar konflikt.

Detta innefattar långsiktiga engagemang för förändringar i både attityder och materiella faktorer (Horst & Gaas 2009:2) och kan innebära allt från ekonomiska investeringar, utbildningsprojekt och stöd till uppbyggnad av fungerande institutioner.

Detta innebär att mycket av det som behandlas faller under det vi i denna kunskapsöversikt snarare ser som bidrag till olika typer av utveckling som indirekt och på lång sikt kan ge politiska effekter. Icke desto mindre framkommer i fallstudier genomförda inom projektet även direkta effekter som påverkar möjligheten till fred. Abideles (2010) studie pekar t.ex. på ett projekt där somaliska diasporamedlemmar från Finland med framgång arbetat med klanbaserad konfliktlösning enligt en teknik utvecklad på basis av deras kunskaper i religiös och traditionell somalisk lag.

Samtidigt framgår att andra projekt varit mindre lyckade ur fredsskapandesynpunkt. Ett jordbruksprojekt i staden Oog ledde t.ex. till att en sedan många år vilande klankonflikt blossade upp. Huvudinvesteringen i det som skulle bli en stor majs- och durrafarm, en återvänd diasporamedlem från USA, hörde till den ena klanen och påbörjade bygget på mark som en annan klan gjorde anspråk på.

En annan studie av den somaliska diasporans bidrag till fredsbyggande visar att i en postkonfliktsituation där staten har få resurser har diasporamedlemmars investeringar i staden Hargeisa gjort stor skillnad för stabiliteten och därmed den fortsatta freden.

De har t.ex. skapat arbeten och resurser och därmed på ett gynnsamt sätt förändrat maktbalansen mellan olika grupper (Ibrahim 2010). Samtidigt har större ekonomiska investeringar i Somaliland gjort att diasporamedlemmar fått ett direkt intresse av att bevara freden för att inte riskera en förlust av dessa.

Sammantaget visar de fallstudier som gjorts att diasporor inte alls bara agerar på ett sätt som eventuellt underlättar väpnad konflikt, utan att de också på olika sätt kan bidra både till försök att hitta fredliga lösningar och att sedan skapa förutsättningar som gynnar fortsatt fred.

Deras roll som konstruktiva aktörer i samband med fredsarbete kan dock inte tas för given utan beror på flera faktorer: dels spelar diasporans resurser, sammansättning, kunskaper och mål in, dels påverkar strukturer, lagstiftning och attityder i både ursprungsstaten (såväl regeringen som ”vanligt folk”) och mottagarstaten.

Vad gäller diasporan kan dess medlemmar ha levt länge utanför ursprungslandet och därmed sakna full insikt i den lokala kontexten (Horst et al 2010:12). Diasporor är inte heller nödvändigtvis homogena och enhetliga grupper.

Medlemmar ur en och samma diaspora/migrantgrupp kan därmed ha olika relation till konflikter som pågår i hemlandet och därmed ha helt olika mål (Zunzer 2004:26, Mohamoud 2006:5, Cochrane, Baser & Swain 2009:682, Conrad 2010:162-163, Freitas 2012, Swain & Phan 2012:173, Lundgren Jörum 2013). De kan då avsiktligt eller oavsiktligt fatta beslut som gynnar endast den egna gruppen snarare än att se till det allmänna bästa. Detta kan i sin tur leda till ökade spänningar och förnyad konflikt (Freitas 2012:12, Adibele 2010, Mohamoud 2005:47, Pirkkalainen & Abidele 2009:42, Antwi-Boateng 2013:110).

Samtidigt betonar Horst et al. att diasporaaktörer i vissa ursprungsstater opererar i en lokal verklighet och kontext där exempelvis ett klanbaserat samhällssystem eller religiös tillhörighet spelar en sådan framträdande roll att det kan vara kontraproduktivt av internationella aktörer att begära att involverade diasporamedlemmar skall bortse från detta och agera utanför detta system (Horst et al 2010:219).

En segmenterad diaspora kan vidare, i vissa situationer, vara en fördel då diasporamedlemmar ur olika segment kan bidra med kontakter på olika sidor i en konflikt (Østergaard-Nielsen 2006:12). Forskning visar vidare att diasporamedlemmar har svårt att bidra både till fred och till annan politisk utveckling i ursprungsstaten om de inte är väl etablerade i sitt nya land. Abusabib diskuterar t.ex. i Uppsala boende sudaneser och hur deras önskan att bidra till Sudan försvåras av att de som nyanlända ännu inte själva har stabilitet i sina liv (Abusabib 2007). Bouvier (2007) pekar på samma sätt på illegala invandrare i USA och deras svårigheter att engagera sig, Guarnizo & Portes (2003) visar att de latinamerikanska invandrare i USA som engagerar sig mest för ursprungsstaten är de som är mest etablerade och Abdile (2010) drar samma slutsats vad gäller den somaliska diasporan.

Ursprungsstatens attityder påverkar också i vilken grad en diaspora kan påverka händelser. Ett stort antal stater runt om i världen har under de senaste årtiondena sökt ökad kontakt med sina diasporor och inrättat institutioner för dessa kontakter (Gamlen 2006).

Det innebär dock inte att diasporans politiska påverkan är välkommen i alla lägen. Diasporamedlemmar kan ses med mistänksamhet och uppfattas som att de går andra staters ärenden, som svikare som lämnade landet under konflikt och nu återvänder när faran är över eller som konkurrenter till lokala eliter som tar över viktiga positioner och driver upp mark- och huspriser (Kibreab 2007, Adibele & Pirkkalainen 2009, Adibele 2010, Antwi-Boateng 2013).

De kan också uppfattas inte förstå lokala omständigheter och ha förlorat sin kultur och samhällets centrala värderingar (Abdile & Pirkkalainen 2011). Olika segment av en diaspora kan befinna sig i olika stater och därmed uppfattas olika av ursprungsstatens ledarskap. Swain & Phan (2012) påpekar t.ex. att den vietnamesiska diasporan i Nordamerika, Frankrike och Tyskland av Hanoi uppfattas som en opposition medan diasporan i Sverige uppfattas som mer neutral. Här spelar möjligen också mottagarstaten in eftersom det också påpekas att de sedan länge goda relationerna mellan Sverige och Vietnam gjort att den vietnamesiska diasporan i Sverige på ett konstruktivt sätt kunnat bidra till fredsbyggande.

Intressen och strukturer i mottagarstaten spelar också in på andra sätt. Eritreaner i Tyskland har t.ex. kunnat arbeta öppet för sina mål eftersom deras sak setts som legitim, medan vissa kurdiska grupper inte kunnat göra det (Turner 2008). På samma sätt har vissa delar av den syriska diasporan i Sverige under krigets gång upplevt att opinionen i Sverige delvis svängt och att de därmed fått lättare att få gehör för sina åsikter (Lundgren Jörum 2013a).

Sammantaget visar de studier som genomförts att det inte går att dra generella slutsatser om hur diasporor och migranter agerar gentemot väpnad konflikt i ursprungsstaten eller vilka effekter deras ageranden får. Både ageranden och resultat är alltför kontextberoende för att sådana slutsatser skall kunna dras.

Till stor del saknas ännu forskning om just effekter i ursprungsstaten. Å andra sidan är det förstås på sin plats att påpeka att sådana undersökningar är metodologiskt svåra att genomföra då det ofta är svårt att avgöra exakt vad som orsakat olika utvecklingar. En annan svårighet är att effekter inte alltid blir omedelbart synliga.

Slutnoter

- 1 Andra förekommande namn för samma system är xawilaad, hundi, chiti m fl.
- 2 Dessa diasporor är av olika karaktär. Några har en självständig, etablerad ursprungsstat, andra inte, några har erfarenhet av att ha levt i ursprungslandet, andra inte. Huruvida dessa olikheter kan tänkas påverka resultaten diskuteras inte.

7. Sammanfattning och slutsatser

Kunskapsöversikten

Den här kunskapsöversikten har ägnats åt forskning angående diasporagrupper och migranternas politiska remitteringar till sina ursprungsstater. Intresset för denna typ av remitteringar har under senare år ökat. De studier som genomförts kan sägas utgöra en ännu begränsad tredje ”våg” i remitteringsforskningen där den första – och mest utbredda – ägnas åt finansiella remitteringar och den andra åt sociala sådana. I både policydokument och forskning angående politisk utveckling och säkerhet antas migranter och diasporamedlemmar kunna påverka politiska skeenden i ursprungsstaten.

Det är denna påverkan den tredje vågen i remitteringsforskningen ägnar sig åt. Påverkan förväntas kunna ske på flera olika sätt. Exempelvis antas migranter och diasporor kunna bidra genom kunskaper och erfarenheter som inhämtats i mottagarstaten. Vidare förväntas migranter och diasporor med ursprung i icke-demokratiska stater socialiseras in i nya normer och värderingar när de lever i demokratiska mottagarstater.

Dessa nya normer och värderingar antas sedan kunna föras vidare till ursprungsstaterna via kontakter med familj och vänner eller genom att migranten/diasporamedlemmen bosätter sig i sin ursprungsstat. Denna typ av normdiffusion skulle då kunna underlätta både en demokratisering och, i ett senare skede, en konsolidering av demokratin. Andra sätt genom vilka migranter och diasporor kan ha politisk påverkan i sina ursprungsstater är genom finansiella remitteringar som får politiska effekter. De skulle också, genom kunskaper och erfarenheter, kunna bidra både till fredsprocesser och till en mer långsiktig fredsbyggnad efter exempelvis ett inbördeskrig.

De här genomgångna studierna visar dock att det ännu till stor del saknas empirisk forskning för att underbygga dessa antaganden och förväntningar. Ett skäl till detta kan vara att intresset för denna typ av remitteringar är relativt nytt. Ett annat skäl är att denna typ av studie är komplicerad att genomföra. Dels är det metodologiskt svårt att isolera vad som faktiskt är en effekt av diasporans/migranternas ageranden och vad som är en effekt av annat som pågår samtidigt. Dessutom är det rimligt att anta att många typer av effekter inte blir synliga omedelbart utan kan skönjas först efter många år. Ett exempel på sådana långsiktiga effekter skulle kunna vara just normdiffusion.

Den forskning som ägnat sig åt normdiffusion tar sin utgångspunkt i ovan nämnda socialisering in i ett demokratiskt samhälles normer och den vidare spridningen av dessa till ursprungsstaten. Att undersöka huruvida detta verkligen sker kräver först att man kan se att migranter och diasporamedlemmar själva anammar nya normer och värderingar, att de på olika sätt sprider dem till ursprungssamhället och att dessa värderingar och normer där, i sin tur, anammas av nya personer.

De flesta studier som ägnar sig åt normdiffusion studerar endast ett av de ovan nämnda tre led som diffusionen består av. Det den befintliga forskningen visar är att den typ av värderingar som uppstår beror på de omständigheter migranterna/diasporagrupperna befinner sig i. Framför allt pekar studierna på att det är möjligheten och erfarenheten av att delta i ett demokratiskt sammanhang som spelar roll. Det räcker alltså inte med att befinna sig i en demokratisk stat för att naturligt socialiseras in i liberala och demokratiska normer och värderingar. Detta talar emot att t.ex. cirkulärmigration per automatik skulle leda till en normdiffusion.

De studier som genomförts för att undersöka huruvida migranternas normer och värderingar förändras under tiden i mottagarstaten har till största delen fokuserat på tillfällig arbetskraftsmigration.

Troligen är denna typ av migranter, som vet att de skall återvända till ursprungsstaten inom en snar framtid, inte de som i första hand integreras väl i mottagarstaten. Metodologiskt är det dock denna typ av migranter som kan studeras inom en tidsram rimlig för ett vanligt forskningsprojekt och forskningen visar här att cirkulärmigranternas möjligheter att organisera sig och driva sina intressefrågor är av vikt för vilka normer som anammas.

Studier av socialisering av långtidsmigranter och permanenta migranter/diasporamedlemmar saknas och är just på grund av tidsaspekten svåra att genomföra. Att döma av genomförda studiers betoning på vikten av att delta för att socialisering skall ske kan man dock dra slutsatsen att integration är av stor vikt och att olika typer av utanförskap hindrar en sådan socialisering.

Både policylitteratur och i stort sett all forskning med fokus på migration och utveckling/demokrati antar att det är liberala, demokratiska normer som anammas. Men säkerhetsrelaterad forskning visar att det också kan ske en värderingsförändring av det icke-demokratiska slaget, såsom viss religiös radikaliserings. En av de riskfaktorer som pekas ut här är just utanförskap, även om detta i sig inte förklarar varför vissa individer radikaliseras och andra inte. Likväl talar den befintliga forskningen om normförändring sammantaget för att möjligheten att själv delta i demokratiska sammanhang ökar sannolikheten för att

demokratiska normer anammas och att bristen på denna möjlighet kan ge upphov till andra typer av normer och värderingar. Antagandet att en sorts automatisk socialisering in i det omgivande samhällets normer och värderingar sker vid migration är alltså felaktigt.

Vissa menar att de som väljer att emigrera ofta tillhör de mest initiativrika och kritiska medborgarna i ett land. En del hävdar att det är just emigranterna som, om de inte hade flyttat, hade varit mest benägna och kapabla att ställa krav på reformer och att leda kampen för demokrati. Detta fenomen har beskrivits som ”political brain drain”.

Förhoppningen hos många är att denna politiska brain-drain ska kunna motverkas, inte bara genom normdiffusion, utan även genom att finansiella remitteringar ska visa sig ha en positiv inverkan på demokratiseringsprocesser i ursprungsstaterna.

Forskning om finansiella remitteringars politiska effekter är ett relativt nytt forskningsfält men intresset för frågan tycks växa. Under senare år har det kommit ett antal artiklar som har undersökt finansiella remitteringars effekt på bland annat politiskt deltagande, korruption, klientelism och på auktoritära regimers stabilitet. Slutsatserna pekar i olika, ofta motsatta, riktningar. Medan vissa forskare hävdar att det finns ett negativt samband mellan remitteringar och demokratisering så hävdar andra att det finns ett positivt samband. Bristen på samstämmiga slutsatser kan ha en rad olika förklaringar. Dels har de olika undersökningar som gjorts använt olika data och forskningsdesign. Dels har de haft olika empiriskt fokus och det verkar rimligt att anta att effekterna blir olika beroende på de politiska förhållanden som råder i respektive stat. Varje land har sitt eget politiska system.

Förekomsten av klientelism och korruption varierar. Vissa stater är mer repressiva än andra. Vissa håller val och tillåter oppositionspartier, andra gör det inte. Vissa stater är räntestater, andra får sina intäkter från inhemsk produktion. Dessa, och en rad andra faktorer, avgör vilka effekter remitteringar får i respektive stat.

Vad gäller det ofta förekommande antagandet att diasporor och migranter finansierar väpnade grupper i ursprungsstaten och därmed förvärrar konflikter och försvårar fredsuppgörelser, finns det fallstudier som visar att sådan finansiering förekommer.

Dock vet vi ännu inte speciellt mycket om i hur hög grad detta förekommer, var pengarna hamnar eller vilken effekt de får. Forskning har vidare börjat undersöka i vilken grad diasporor och migranter genom sin ”dubbla tillhörighet” kan spela en konstruktiv roll i konfliktsituationer. Även här visar forskning att detta, om förutsättningarna är de rätta, är möjligt men inte något som kan tas för givet.

Den befintliga forskningen tillämpar olika modeller. Studier som rör finansiella remitte-

ringar använder sig ofta av statistisk analys där man finner samband men där det ofta finns brister vad gäller att belägga den kausala mekanismen. Studier av normöverföring och diasporors roll i krig och fred domineras snarare av kvalitativa fallstudier där resultaten inte automatiskt kan generaliseras till andra fall. Detta gör att forskningen på området uppvisar bristfällig kumulativitet och resultaten är ofta svåra att jämföra.

Den huvudsakliga slutsats som går att dra av den forskning som inkluderats i denna kunskapsöversikt är att diasporors och migranternas ageranden och vilka möjliga effekter detta kan ha i ursprungsstaten är starkt kontextberoende.

Generella slutsatser utöver detta går inte att dra. Effekter är ofta svåra att mäta i samhällsvetenskaplig forskning. Så är fallet också vad gäller effekter av diasporors ageranden i sina ursprungstater.

För en utomstående aktör som önskar samarbeta med eller involvera en diaspora i en förändringsprocess i ursprungsstaten är kanske frågan om exakt vad som gett upphov till vilken effekt av mindre vikt. Fokus kan istället läggas på att alla involverade aktörer arbetar för samma mål.

Det är då viktigt att veta vad som avgör en specifik diasporas möjligheter att bidra konstruktivt. Flera faktorer avgör möjligheten för diasporor/migranter att påverka sin ursprungsstat. Dessa faktorer kan enklast delas upp i tre olika, samverkande kategorier:

1. Diasporans/migranternas egna resurser och kunskaper

- Diasporor/migranter har störst förmåga att på olika sätt påverka politiska skeenden i ursprungsstaten när de är etablerade i mottagarstaten. Nyanlända personer, liksom illegala migranter, har fullt upp med att etablera sig och få stabilitet i det egna livet. Först när detta uppnåtts kan man engagera sig på bredare front gentemot hemlandet. En inkomst är en förutsättning för att kunna hjälpa till ekonomiskt och graden av deltagande/integration påverkar kontaktnät och kunskaper om hur man i mottagarstaten kan mobilisera för att uppnå samarbete med aktörer som kan bidra till en förändring i ursprungsstaten. Vidare påverkar etablering och integration i vilken grad man deltar i det omgivande samhället och därmed eventuellt socialiseras in i nya normer och värderingar.
- Diasporor och migrantgrupper är inte homogena grupper. Exempelvis kan olika delar av diasporan ha lämnat ursprungsstaten av olika skäl. De kan representera olika intressen och därmed arbeta för helt olika mål i ursprungsstaten. Detta kan där orsaka konflikt men en kunskap om diasporans eventuella splittringar och

motsättningar kan för en utomstående aktör också bidra till större kontaktytor i ursprungsstaten.

- Diasporans mål och ambitioner kan skilja sig från lokalbefolkningens ambitioner.
- Diasporamedlemmar kan ha levt långa tider utanför ursprungslandet utan möjligheter att hålla sig à jour med förändringar i lokala kontexter. Att de är experter på sin ursprungsstat och händelser där kan därför inte tas för givet.
- Olika segment av en och samma diaspora kan dominera i olika stater.

2. Ursprungsstatens strukturer och intressen

- Diasporagrupper och migranter uppfattas inte per automatik som legitima aktörer i ursprungsstaterna. Här spelar både statliga representanters och ”vanligt folks” attityder gentemot diasporan in. Diasporamedlemmar och migranter kan t.ex. uppfattas som att de går utländska aktörers ärenden, som svikare som lämnade landet under konflikt och återvänder när läget är lugnare, som personer som misslyckats i sina försök att etablera sig utomlands och som därför inte ses som goda förebilder, som konkurrenter till lokala eliter när det gäller politiska uppdrag eller andra viktiga poster och som kulturellt missanpassade. Det kan också vara så att vissa regeringar tar initiativ för att knyta diasporan till sig medan ”vanligt folk” är skeptiska till deras deltagande eller tvärtom.
- Finansiella remitteringars politiska effekter påverkas av ursprungsstatens strukturer. Regimtyp, hur de politiska institutionerna fungerar och i vilken grad klientelism förekommer kan vara avgörande.
- En ursprungsstats samhällsstruktur kan vara sådana att det är kontraproduktivt att begära att diasporamedlemmar/ migranter som tillhör en viss intressegrupp agerar som om de inte gjorde det. Ursprungssamhällets grundläggande strukturer försvinner inte bara för att omvälvande förändringar, såsom regimskifte eller ett underskrivet fredsavtal, skett. Det kan därmed i vissa fall vara till större nytta att vissa diasporamedlemmar och migranter agerar som representanter för sin egen grupp istället för att behöva ”låtsas” agera för befolkningen i sin helhet.
- Ursprungsstatens lagstiftning kan påverka diasporans möjligheter att agera. Det kan exempelvis finnas lagar som förbjuder lokala NGOs från att ta emot utländskt kapital eller hindrar diasporamedlemmar och migranter från att ställa upp i val.

3. Mottagarstatens strukturer och intressen

- Mottagarstatens relationer med ursprungsstaten kan både positivt och negativt påverka diasporans möjligheter att agera.
- Mottagarstatens intressen kan påverka vad diasporan i den staten kan göra gentemot ursprungsstaten. Lagstiftning kan t.ex. hindra eller försvåra resor eller remitteringar till vissa stater. En dominerande uppfattning om vad som är en legitim lösning på en konflikt i ursprungsstaten kan också påverka diasporans möjlighet att agera.

Framtida forskning och policyutveckling

Som tidigare konstaterats finns det sedan några år tillbaka ett ökat intresse för diasporors och migranternas politiska remitteringar till sina ursprungsstater. Den forskning som hittills genomförts är begränsad och nedan följer förslag på sådana studier som skulle kunna bidra till ökad kunskap.

Då den största andelen forskning utgörs av individuella fallstudier skulle större jämförande studier kunna leda till ny kunskap. Med tanke på hur kontextberoende diasporors ageranden och dessas effekter är förefaller det inte särskilt troligt att sådana studier skulle leda till fullt generaliserbara slutsatser. Men större, systematiskt jämförande studier skulle kunna göras där några av de faktorer den nu befintliga forskningen pekar ut som viktiga konstanthålls. Exempelvis kan man då kunna göra en jämförande studie på aktiviteter genomförda av olika diasporor/migrantgrupper i en enda mottagarstat. Eller omvänt; fokusera på diasporor/migrantgrupper från samma ursprungsstat i olika mottagarstater.

Den befintliga forskningen om normdiffusion är i nuläget svår att använda kumulativt då de inte bara undersöker olika faser av processen utan också "mäter" normer, värderingar och effekter på olika sätt. Systematiska jämförelser skulle också här kunna leda till större kunskap. Sådana systematiska fallstudier skulle också ge ett bredare geografiskt fokus, då de fallstudier som hittills genomförts till stor del fokuserat på Mexiko.

Den befintliga forskningen om normdiffusion antar att det är demokratiska och liberala normer som diasporamedlemmar och migranter anammar i sina mottagarstater och sedan sprider till sina ursprungsstater. Denna forskning skulle behöva utvidgas till att också innefatta icke-demokratiska normer, såsom religiös radikaliserings, och hur denna eventuellt påverkar både ursprungsstater och nya mottagarstater.

Ett framträdande fenomen efter regimförändring, och i vissa fall fredsprocesser, har varit det stora antal återvändande diasporamedlemmar som ställt upp i presidentval och parlamentsval, fått ministerposter, deltagit i konstitutionsskrivande eller uppnått andra centrala positioner (eller blivit placerade på dessa positioner av utomstående aktörer). Exempel på detta är återvändare till Baltikum i början på 1990-talet, ett stort antal svensk-kurdiska återvändare till irakiska Kurdistan, återvändare till Tunisien och Libyen från Europa och USA 2011 och den plats som gavs åt diasporamedlemmar i konstitutionskrivandet i Eritrea 1994-1997, i Somaliland 1993-1999 och Tunisien 2011-2014. Huruvida dessa individer, som efter ett återvändande till ursprungsstaten uppnått framträdande positioner, kan agera normspridare är ett helt outforskat område (Lundgren Jörum 2013).

De studier som genomförts angående diasporors/migranternas bidrag till väpnad konflikt och fred domineras av studiet av vissa specifika diasporor såsom den tamilska från Sri Lanka, den kurdiska, den somaliska och den eritreanska. Ett sätt att vidga kunskaperna om diasporors bidrag till både konflikt, krig och fred skulle kunna vara att i större grad studera ytterligare diasporor.

Det kan konstateras att olika diasporor, såsom den tamilska och den somaliska, spelat stor roll vid fredsförhandlingar i ursprungsstaterna men att vi inte vet vilka effekter detta arbete har haft. Att närmare följa diasporamedlemmar involverade i medling och fredssamtal skulle kunna ge ytterligare kunskap både om diasporors roll i krig och fred och deras roller som normspridare.

Några av de studier som innefattats i denna kunskapsöversikt redovisar hur många respondenter som är kvinnor respektive män. Lodogiani & Salomone (2012) undersöker kvinnlig representation i ursprungsstaternas parlament. Utöver detta har inga av de studier som inkluderats anlagt ett genderperspektiv. Al-Ali (2007) argumenterar för att detta bör göras eftersom det är möjligt att kvinnor och män har olika intressen och mål, har upplevt och drabbats av konflikt i ursprungsstaten på olika sätt och upplever både ursprungsstat och mottagarstat på olika sätt. Deras möjligheter att bidra konstruktivt kan i vissa fall också se olika ut. Huruvida detta är fallet vet vi först när denna typ av studier genomförts.

Al-Ali och Pratts (2009) antologi visar hur män tydligt dominerat bland de diasporamedlemmar som valts ut som samarbetspartners av internationella aktörer som sökt förändring i Irak och Palestina. Vad innebär denna överrepresentation resultatmässigt och hur hade inkluderingen av ett större antal kvinnor kunnat påverka resultatet? I en tid då vikten att inkludera kvinnor i fredsprocesser betonas, hur ser det ut med inkludering av kvinnliga diasporamedlemmar i projekt som drivs av diasporor och migranter eller där de involverats av utomstående aktörer?

För svenska beslutsfattare och policyutformare skulle en bredare studie av relevanta diasporor i Sverige och deras önskan och möjligheter att agera vara till nytta. Studier skulle också kunna fokusera på nu pågående projekt där svenska diasporagrupper antingen är drivande eller involverade. För att öka kunskapen om hur Sverige på bästa sätt kan ta vara på de resurser som finns inom olika diasporagrupper behövs kunskap om vad som påverkar just dessa diasporors möjligheter att agera och hur Sverige på bästa sätt underlättar konstruktiva bidrag till ursprungsstaten.

För svenska beslutsfattare och policyutformare skulle det också vara till nytta med bredare forskning om nu pågående radikaliserings av enskilda individer eller grupper i Sverige, samt om dess orsaker och effekter både här och i andra stater.

8. Referenser

Abdih, Y, R Chami, J Dagher & P Montiel (2011) Remittances and Institutions: Are Remittances a Curse? *World Development*, vol 40(4), s. 657–666.

Abdile, M A (2010) *Diasporas and their Role in the Homeland Conflicts and Peacebuilding: The Case of Somali Diaspora*, DIASPEACE Working Paper no 7.

Abdile, M & P Pirkkalainen (2011) Homeland Perception and Recognition of the Diaspora Engagement: The Case of the Somali Diaspora. *Nordic Journal of African Studies*, vol. 20(1), s. 48–70.

Abusabib, M (2007) The Sudanese Diaspora in Sweden: Challenges and Prospects for Contribution to Democratization and Reconstruction Effort in Sudan, in Johansson Dahre, U (red.) *The Role of Diasporas in Peace, Democracy and Development in the Horn of Africa*. Forskningsrapport, Lund: Sociologiska institutionen, Statsvetenskapliga institutionen & Somalia International Rehabilitation Centre.

Ahmadov, A K & G Sasse (2014) Migrants' Regional Allegiances in Homeland Elections: Evidence on Voting by Poles and Ukrainians. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, s. 1-25.

Al-Ali, N (2007) Gender, Diasporas and post-Cold war conflict, in Smith & Stares (red) *Diasporas in Conflict: Peace-makers or peace-wreckers*. New York: United Nations University Press, s. 39-59.

Al-Ali, N & N Pratt (2009) *Women and War: Transnational Perspectives*. London & New York: Zed Books.

Al-Ali, N & K Koser (red.) (2004) *New approaches to Migration? Transnational Communities and the Transformation of Home*. Oxon: Routledge.

Al-Lami, M (2009) *Studies of Radicalization: State of the Field Report*. London: Royal Holloway University of London.

Akbar Zaidi, S (2013) Influencing from Afar: Role of Pakistani Diaspora in Public Policy and Development in Pakistan, in Yong, T & M Rahman (red), *Diaspora Engagement and Development in South Asia*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, sid 41-55.

- Anderson, B (1992) Long-Distance Nationalism: *World Capitalism and the Rise of Identity Politics*. The Werthem Lecture, Amsterdam: Center for South Asian Studies, University of Amsterdam.
- Antwi-Boateng, O (2013) After War then Peace: The US-based Liberian Diaspora as Peace-building Norm Entrepreneurs. *Journal of Refugee Studies*, vol. 25(1), s. 93-112.
- Basch, L, N Glick Schiller & C Blanc (1993) *Nations Unbound: Transnational Projects, Postcolonial Predicaments and Deterritorialized Nation-States*. Oxon: Routledge.
- Baser, B & A Swain (2008) Diasporas as Peacemakers: third party mediation in homeland conflict. *International Journal on World Peace*, vol. 25(3), s. 7-28.
- Batista, C & P C Vicente (2011) Do Migrants Improve Governance at Home? *Evidence from a Voting Experiment*. *The World Bank Economic Review*, vol. 25(1), s. 77-104.
- Bercovitch, J (2007) A neglected relationship: Diasporas and conflict resolution, in Smith, H & P Stares (red.) (2007) *Diasporas in Conflict: Peace-makers or peace-wreckers?* New York: United Nations University Press, s. 17-38.
- Berdiev, A N, Y Kim & C-P Chang (2013) Remittances and Corruption. *Economic Letters* 118, s. 182-185.
- Brinkerhoff, J (red) (2008) *Diasporas & Development: Exploring the Potential*. Boulder: Lynne Rienner Publishers.
- Byman, D, P Chalk, B Hoffman, W Rosenau & D Brannan (2001) *Trends in Outside Support for Insurgent Movements*. RAND.
- Cassarino, J P (2004) Theorising Return Migration: The Conceptual Approach to return Migrants Revisited. *International Journal on Multicultural Societies*, vol. 6(2), s. 253-279.
- Chauvet, L & M Mercier (2014) Do Return Migrants Transfer Political Norms to their Origin Country? Evidence from Mali. *Journal of Comparative Economics*, vol. 42, s. 630-651.
- Cochrane, F (2007) Civil Society beyond the State: The Impact of Diaspora Communities on Peace Building. *Global Media Journal: Mediterranean Edition*, vol. 2(2), s. 19-29.
- Cochrane, F, B Baser & A Swain (2009) Home Thoughts from Abroad: Diasporas and Peace-Building in Northern Ireland and Sri Lanka. *Studies in Conflict & Terrorism*, vol. 32(8), s. 681-704.

Collier, P & A Hoeffler (2000) Greed and grievance in civil war. *Policy Research Working Paper 2355*, Washington DC: World Bank Development Research Group.

Collier, P & A Hoeffler (2004) Greed and grievance in civil war. *Oxford Economic Papers* 56, s. 563-595.

Conrad, B (2010) *We are the Prisoners of our Dreams: Long-distance Nationalism and the Eritrean Diaspora in Germany*. Doktorsavhandling, Department of Social Sciences, University of Hamburg.

Conversi, D (2012) Irresponsible Radicalization: Diasporas, Globalization and Long-Distance Nationalism in the Digital Age. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 11/2012, vol. 38(9), s. 1357-1379.

Dedieu, J P, L Chauvet, F Gubert & S Mesplé-Somps (2012) *Political Transnationalism. The case of the Senegalese Presidential Elections in France and New-York*. DIAL, mimeo.

Demmers, J (2002) Diaspora and Conflict: Locality, Long-distance Nationalism, and Delocalisation of Conflict Dynamics. *The Public-Javnost*, vol. 9, s. 85-96.

Demmers, J (2007) New wars and diasporas: suggestions for research and policy. *Journal of Peace, Conflict and Development*, vol. 11, s. 1-26.

Dionne, K Y, K L Inman & G Montinola (2014) Another Resource Curse? The Impact of Remittances on Political Participation. *Afrobarometer, Working Paper No. 145*.

Docquier, F, E Lodigiani, H Rapaport & M Schiff (2011) *Emigration and Democracy*. Working Papers, No. 2011-02, Department of Economics, Bar-Ilan University.

Docquier, F, E Lodigiani, H Rapaport & M Schiff (2010) *Emigration and the Quality of Home Country Institutions*. Discussion paper 2010-35, Institut de Recherches Économiques et Sociales de l'Université Catholique de Louvain.

Duffield, M (2002) *Global governance and the new wars: the merging of development and security*. London: Zed Books.

Eckstein, S (2004) Dollarization and its Discontents: Remittances and the Remaking of Cuba in the Post-Soviet Era. *Comparative Politics*, vol. 36(3), s. 313-330.

Escribà-Folch, A, C Meseguer & J Wright (2015) Remittances and Democratization. *International Studies Quarterly*, s. 1-16.

Fargues, P (2006) The Demographic Benefit of International Migration: Hypothesis and Application to Middle Eastern and North African Contexts. *World Bank Policy Research Working Paper 4050*.

Faisal, Z A (2012) The Perils of Unearned Foreign Income: Aid, Remittances, and Government Survival. *American Political Science Review*, vol. 106(1), s. 146-165.

Germano, R (2013) Migrants' Remittances and Economic Voting in the Mexican Countryside. *Electoral Studies*, vol. 32, s. 875–885.

Freitas, A (2012) Diaspora groups in Peace processes: Lessons learned and Potential for Engagement by the EU. *Africa Briefing Report*, Brussels: EU Institute for Security Studies.

Gamlen, A (2006) *Diaspora Engagement Policies: What are they and what kinds of states use them?* Working paper no 32, Center of Migration, Policy and Society, Oxford: University of Oxford.

Ganor, B (2011) An Intifada in Europe? A Comparative Analysis of Radicalization Processes among Palestinians in the West Bank and Gaza versus Muslim Immigrants in Europe. *Studies in Conflict and Terrorism*, vol. 34(8), s. 587-599.

Germano, R (2013) Migrants' Remittances and Economic Voting in the Mexican Countryside. *Electoral Studies*, vol. 32, s. 875–885.

Doosje, B, A Loseman & K van den Bos (2013) Determinants of Radicalization of Islamic Youth in the Netherlands: Personal Uncertainty, Perceived Injustice and Perceived Group Threat. *Journal of Social Issues*, vol. 69(3), s. 586-604.

Goodman, G & J Hiskey (2008) Exit without leaving: Political Disengagement in High Migration Municipalities. *Comparative Politics*, vol. 40(2), s. 169-188.

Guarnizo, L E & A Portes (2003) Assimilation and Transnationalism: Determinants of Transnational Political Action among Contemporary Migrants. *American Journal of Sociology*, vol. 108(6), s. 1211-1248.

Horst, C & M H Gaas (2008) *Remittances for Peace? The Transnational Political Engagements of Somalis in Norway*. Report to the Peace & reconciliation Unit, Norwegian Ministry of Foreign affairs, Oslo: International Peace Research Institute.

Horst, C & M H Gaas (2009) *Diaspora Organizations from the Horn of Africa in Norway: Contributions to Peacebuilding?* Policy Brief 2/2009, Oslo: International Peace Research Institute.

- Horst, C, R Ezzati, M Guglielmo, P Mezzetti, P Pirkkalainen, V Saggiomo, G Sinatti & A Warnecke (2010) *Participation of Diasporas in Peacebuilding and Development: A Handbook for Practitioners and Policymakers*. Oslo: International Peace Research Institute.
- Ibáñez Tudela, A & S Salinas Maldonado (2012) *Transnacionalismo, participación política y ciudadana de los inmigrantes en Madrid: La experiencia del voto en el exterior y otras prácticas de la población de origen boliviano*. Asociación Solidaridad Sin Fronteras (SSF).
- Ibrahim, M. H. (2010) *Somaliland's Investment in Peace: Analysing the Diaspora's Economic Engagement in Peace Building*. DIASPEACE Working Paper no 4.
- Itzigsohn, J & D Villacrés (2008) Migrant Political Transnationalism and the Practice of Democracy: Dominican External Voting Rights and Salvadoran Home Town Associations. *Ethnic and Racial Studies*, vol. 31(4), s. 664-686.
- Kaldor, M (2001) *New and Old Wars: Organized violence in a global era*. Cambridge: Polity Press.
- Kibreab, G (2007) The Eritrean Diaspora, the War of Independence, Post-Conflict (Re-) Construction and Democratisation, in Johansson Dahre, U (red.) *The Role of Diasporas in Peace, Democracy and Development in the Horn of Africa*. Forskningsrapport, Lund: Sociologiska institutionen, Statsvetenskapliga institutionen & Somalia International Rehabilitation Centre.
- Koinova, M (2009) Diasporas and democratization in the post-communist world. *Communist and Post-Communist Studies*, vol. 42, s. 41-64.
- Koslowski, R (2005) International migration and the globalization of domestic politics: a conceptual framework, in Koslowski, R (red.). *International migration and the globalization of domestic politics*. Oxon: Routledge, s. 5-32.
- Kostic, R, J Hall & A Swain (2009) *Diasporas and Peace Building: A Multifaceted Association*, in Swain, A. (red.) *Diasporas, Armed Conflicts and Peacebuilding in their Homelands*. Report No. 79.
- La, J (2004) Forced remittances in Canada's Tamil Enclaves. *Peace review*, vol. 16(3), s. 379-385.
- Levitt, P (1998) Social Remittances: Migration-Driven Local-Level Forms of Cultural Diffusion. *International Migration Review*, vol. 32(4), s. 926-948.

- Levitt, P & D Lamba-Nieves (2010) Social Remittances Revisited. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, vol. 37(1), s. 1-22.
- Li, X & J McHale (2009) Emigrants and Institutions. Tillgänglig: http://siteresources.worldbank.org/INTTRADERESEARHC/Resources/544824-1323963330969/8322197-1323963868323/Li_McHale.pdf
- Lodigiani, E & S Salomone (2012) *Migration-induced Transfers of Norms. The Case of Female Political Empowerment*. Louvain-la-Neuve : Institut de Recherches Économiques et Sociales de l'Université Catholique de Louvain.
- Lundgren Jörum, E (2013a) *Transnational mobilization: the case of Syrians in Sweden*. Opublicerad, presenterad vid workshopen "The transnational dimension of protest: from the Arab Spring to Occupy Wall Street", ECPR Joint Sessions, Mainz 12-16 mars 2013.
- Lundgren Jörum, E. (2013b) End of Exile: Returning Diaspora members and Political Leadership in the Arab World, in Micheletti, M (red.) *Democratization and Citizenship Discourses in the Mena Region*. Konferenspublikation, Svenska Forskningsinstitutet i Istanbul.
- Lyons, T (2007) Diasporas and Transnational Politics in Ethiopia, in Swain, A (red.) *Diasporas, Armed Conflicts and Peacebuilding in their Homelands*. Rapport 79, Uppsala: Uppsala universitet, s. 32-39.
- Lyons, T & P Mandaville (red.) (2012) *Politics from Afar: Transnational Diasporas and Networks*. London: Hurst & Company.
- Mohamoud, A (2005) *Mobilising African Diaspora for the promotion of Peace in Africa*. Policy report for the Netherlands Ministry of Foreign Affairs Sub-Sahara Departemnt, Amsterdam: SAHAN Wetenschappelijk Adviesbureau.
- Mohamoud, A (2006) *African Diaspora and Post-Conflict Reconstruction in Africa*. Köpenhamn: Danish Institute for International Studies.
- Morawska, E (2001) International Migration and the Consolidation of Democracy, in Zielonka, J & A Pravda, *Democratic Consolidation in Eastern Europe*. Oxford: Oxford University Press, s. 163-191.
- Morawska, E (2003) Immigrant Transnationalism and Assimilation: A variety of Combinations and the Analytic Strategy it suggests, in Joppke, C & E Morawska (red.) *Toward Assimilation and Citizenship: Immigrants in Liberal Nations-States*. Hampshire: Palgrave Macmillan, s. 133-176.

- Murshed, S & S Pavan (2011) Identity and Islamic Radicalization in Western Europe. *Civil Wars*, vol. 13(3), s. 259-279.
- Orjuela, C (2012) Diaspora Identities and Homeland Politics: Lessons from the Sri Lanka/Tamil Eelam Case, in Lyons, T & P Mandaville (red.) (2012) *Politics from Afar: Transnational Diasporas and Networks*. Columbia University Press, s. 91-116.
- Orozco, M & M Lapointe (2004) Mexican Hometown Associations and Development Opportunities. *Journal of International Affairs*, vol. 57(2), s. 31-51.
- Paul, R (2013) Space, the Final Frontier of Political Socialisation Research: Geopolitical Contexts, Migrant Resocialisation and Political Remittances, in Abendschön, S (red.) *Growing into politics: contexts and timing of political socialization*. Colchester: ECPR Press, s. 182-215.
- Pérez-Armendáriz, C D & Crow (2010) Do Migrants Remit Democracy? International Migration, Political Beliefs, and Behavior in Mexico. *Comparative Political Studies*, vol. 43(1), s. 119-148.
- Pérez-Armendáriz, C (2014) Cross-Border Discussions and Political Behavior in Migrant-sending Countries. *Studies in Comparative International Development*, vol. 49, s. 67–88.
- Pfütze, T (2012) Does migration promote democracy? Evidence from the Mexican Transition. *Journal of Comparative Economics*, vol. 40(2), s. 159-175.
- Piper, Nicola (2009) Temporary migration and Political Remittances: the role of organisational networks in the transnationalisation of human rights. *European Journal of East Asia Studies*, vol. 8(2), s. 215-243.
- Pirkkalainen, P & M Abdile (2009) *The Diaspora – Conflict – Peace – Nexus: A Literature Review*. DIASPEACE Working Paper no 1.
- Paul, Ruxandra (2013) Space, the Final Frontier of Political Socialisation Research: Geopolitical Contexts, Migrant Resocialisation and Political Remittances, in Abendschön, S (red.) *Growing into politics: contexts and timing of political socialization*. Colchester: ECPR Press, s. 182-215.
- Post, J M and G Sheffer (2007) The Risk of Radicalization and Terrorism in U.S. Muslim Communities. *Brown Journal of World Affairs*, vol. 13(2), s. 101-112.

- Rother, S (2009) Changed in Migration? Philippine Return Migrants and (Un)Democratic Remittances. *European Journal of East Asian Studies*, vol. 8(2), s. 245-274.
- Roy, O (2004) *Globalised Islam: The Search for a New Ummah*. London: Hurst & Company.
- Rüland, J, C Kessler & S Rother (2009) Democratisation through international migration? Explorative Thoughts on a Novel research Agenda. *European Journal of East Asian Studies*, vol. 8(2), s. 161-179.
- Sageman, M (2007) *Radicalisation of Global Islamist Terrorists*. Testimony to the US Senate Homeland Security and Governmental Affairs Committee.
- Shindo, R (2012) The Hidden Effect of Diaspora Return to Post-Conflict Countries: the Case of Policy and Temporary Return to Rwanda. *Third World Quarterly*, vol. 33(9), s. 1685-1702.
- Smith, H & P Stares (red.) (2007) *Diasporas in Conflict: Peace-makers or peace-wreckers?* New York: United Nations University Press.
- Spilimbergo, A (2009) Democracy and Foreign Education. *The American Economic Review*, vol. 99(1), s. 528-543.
- Swain, A (red.) *Diasporas, Armed Conflicts and Peacebuilding in their Homelands*. Rapport 79, Uppsala: Uppsala universitet.
- Swain, A & N Phan (2012) 'Diasporas' role in Peacebuilding: The Case of the Vietnamese-Swedish Migrant Group, in Amer, R, A Swain & J Öjendal (red.) *The Security Development Nexus: Peace, Conflict and Development*. London: Anthem Press, s. 161-182.
- Tudela Ibáñez, A W & S Maldonado Salinas (2012) *Transnacionalismo, participación política y ciudadana de los inmigrantes en la comunidad de Madrid: La experiencia del voto en el exterior y otras prácticas del la población de origen boliviano*. Solidaridad sin Fronteras.
- Turner, M (2008) *Three Discourses on Diasporas and Peacebuilding*. Paper prepared for the WISC, Ljubljana 23-26 July 2008.
- Tyburski, M, (2012) The Resource Curse Reversed? Remittances and Corruption in Mexico. *International Studies Quarterly*, vol. 56(2), s. 339–350.

Vertovec, S (2009) *Transnationalism*. Oxon: Routledge.

Wayland, S (2004) Etnonationalist networks and transnational opportunities: the Sri Lankan Tamil diaspora. *Review of International Studies*, vol. 30(3), s. 405-426.

Wong, M (2006) The gendered politics of remittances in Ghanaian transnational families. *Economic Geography*, vol. 82(4), s. 355-381.

Zunzer, W (2004) *Diaspora Communities and Civil Conflict Transformation*. Occasional Paper nr 26, Berlin: Berghof Research Center for Constructive Conflict Management.

Åkesson, L (2011) Making migrants responsible for development. *Africa Spectrum*, vol. 41(1), s. 61-83.

Østergaard-Nielsen, E (2006) *Diasporas and Conflict Resolution – Part of the Problem or Part of the Solution?* DIIS Brief, Köpenhamn: Danish Institute for International Studies.

”Politiska remitteringar” är ett relativt nytt begrepp som syftar på normer, erfarenheter, kunskaper eller pengaflöden som bidrar till politiska förändringsprocesser såsom demokratisering eller ökad jämställdhet. En genomgång av den internationella forskningslitteraturen visar att migranter eller diasporagrupper kan påverka utvecklingen i en mer demokratisk riktning i utvecklingsländer. Inte bara positiva utan också negativa impulser, såsom radikalisering eller extrema politiska hållningar, kan dock överföras mellan länder. Finansiella remitteringar kan bidra till fredsprocesser men också motverka dem eller till och med underblåsa konflikter. Kunskapsöversikten är skriven av Emma Lundgren Jorum och Åsa Lundgren, båda forskare i statsvetenskap vid Uppsala universitet.

Delegationen för migrationsstudier - Delmi - är en oberoende kommitté som initierar studier och förmedlar forskningsresultat som underlag till framtida migrationspolitiska beslut och för att bidra till samhällsdebatten.

WORLD

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

Delegationen för
Migrationsstudier
Jr 2013:17